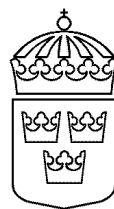

Riksdagens protokoll

2000/01:34

Måndagen den 27 november

Kl. 10.00 – 13.02

Protokoll
2000/01:34

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 november.

2 § Meddelande om information från regeringen

Talmannen meddelade att *torsdagen den 30 november kl. 13.00* skulle miljöminister Kjell Larsson lämna information från förhandlingarna i Haag om FN:s klimatkonvention.

3 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 30 november kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Ingela Thalén, kulturminister Marita Ulvskog, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Ulrica Messing och miljöminister Kjell Larsson.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:81

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:81 av Inger Strömbom (kd) om kommunikationer och bostäder i Stockholm.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 22 november 2000

Näringsdepartementet

Mona Sahlin

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:106

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:106 av Maria Larsson (kd) om arbetstidsfrågan – om flexibel förläggning.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 22 november 2000

Näringsdepartementet

Mona Sahlin

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2000/01:92

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:92 av Birgitta Sellén om droganvändandet i Sverige.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 20 november 2000

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 2000/01:109

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:109 av Maud Ekendahl om läkemedlet Rohypnol.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 20 november 2000

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 2000/01:111

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:111 av Jeppe Johnsson om programverksamheten inom kriminalvården.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 17 november 2000

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:118 av Rolf Gunnarsson om situationen inom polisväsendet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 17 november 2000

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

Interpellation 2000/01:120

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:120 av Ulla-Britt Hagström om demokratisk fostran.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa samt medverkan vid statsbesök.

Stockholm den 17 november 2000

Utbildningsdepartementet

Ingegerd Wärnersson

Interpellation 2000/01:124

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:124 av Ulf Nilsson om profilering av skolor.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa samt medverkan vid statsbesök.

Stockholm den 17 november 2000

Utbildningsdepartementet

Ingegerd Wärnersson

Interpellation 2000/01:127

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:127 av Sofia Jonsson om elevers rätt till kunskap.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa samt medverkan vid statsbesök.

Stockholm den 20 november 2000

Utbildningsdepartementet

Ingegerd Wärnersson

Interpellation 2000/01:89

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:89 av Inger Segelström om offentlig upphandling.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 25 januari 2001.
Skälet till dröjsmålet är att interpellanten inte kunde närvara vid den tidigare debattdag som miljöministern föreslog.
Stockholm den 21 november 2000
Miljödepartementet
Enligt uppdrag
Henrik Lagergren
Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2000/01:101

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:101 av Marietta de Pourbaix-Lundin om skat-
tetryck och välfärd.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det inte funnits någon tid som passar både
interpellanten och mig.

Stockholm den 22 november 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2000/01:102

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:102 av Carl Erik Hedlund om skattekonkur-
rens eller skatteharmonisering.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det inte funnits någon tid som passar både
interpellanten och mig.

Stockholm den 22 november 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2000/01:103

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:103 av Carl Fredrik Graf om inkomstskatt.

Interpellationen kommer att besvaras den 26 januari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det inte funnits någon tid som passar både
interpellanten och mig.

Stockholm den 22 november 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 2000/01:107

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:107 av Charlotta L Bjälkebring om utvärde-
ring av kasinoverksamheten.

Interpellationen kommer att besvaras den 6 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det inte funnits någon tid som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 22 november 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Prot. 2000/01:34

27 november

Interpellation 2000/01:125

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:125 av Per Bill om alkoholskatten.

Interpellationen kommer att besvaras den 20 februari 2001.

Skälet till dröjsmålet är att det inte funnits någon tid som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 22 november 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

5 § Svar på interpellation 2000/01:108 om uppehållstillstånd

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Göran Lindblad har fråga mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att flyktingar lättare ska komma in på arbetsmarknaden genom att låta dem söka uppehållstillstånd i Sverige utan utlandsvistelse.

En debatt kring arbetskraftsmigration har börjat föras igen. Jag välkomnar detta och tar själv aktiv del i debatten både inom Sverige och i EU. Det förekommer, som Göran Lindblad säger, att Sverige lider brist på viss kvalificerad arbetskraft. Redan det gällande regelsystemet med fri rörlighet inom Norden och gemensam arbetsmarknad inom EU möjliggör arbetskraftsinvandring inom dessa ramar. För närvarande ökar antalet personer från andra länder som får komma hit för att arbeta för kortare eller längre tid med tidsbegränsade eller permanenta tillstånd. Lagstiftningen ger utrymme för en flexibel tillämpning som styrs av vilka arbetskraftsbehov som uppstår och inte kan tillgodoses inom i första hand Sverige och i andra hand övriga Norden och EU. Men det är viktigt att fortsätta den inledda diskussionen om förutsättningarna för arbetskraftsinvandring i framtiden, med hänsyn bl.a. till demografiska förändringar och möjligheten till arbete för invandrare och andra som redan bor i Sverige. En kommande utvidgning av antalet medlemsstater i EU och därmed av den gemensamma arbetsmarknaden är också viktig att beakta i sammanhanget.

Den aspekt Göran Lindblad tar upp gäller det sedan länge ställda kravet att utlänningar som vill komma till Sverige för att arbeta här ska söka uppehålls- och arbetstillstånd innan de reser hit. Jag uppfattar frågan som att Göran Lindblad menar att detta leder till att asylsökande som fått avslag på sin asylansökan men som har attraktiv kompetens på den svenska arbetsmarknaden måste bege sig utomlands för att därifrån söka arbetstillstånd.

Migrationspolitiken har stor bredd, och det utlänningsrättsliga regelsystemet gäller ett flertal olika kategorier. Flyktingar och andra skydds-

behövande får skydd i Sverige och har sedan full rätt att arbeta här. Det är de som inte har skyddsbehov eller något annat skäl enligt utlänningslagen som får avslag på sina ansökningar om uppehållstillstånd. Skyddsbehövande får självfallet tillstånd oavsett om de har ett arbetserbjudande eller besitter någon för Sverige attraktiv yrkeskompetens.

Frågan är då om en asylsökande som fått avslag på sin asylansökan ska vara befriad från det generella krav på ansökan före inresa som gäller för utlänningar som vill komma till Sverige för att arbeta. Det kan vid första påseendet förefalla onödigt att man i denna situation först ska behöva lämna Sverige.

Om inte denna ordning upprätthålls skulle man emellertid riskera att människor som enbart vill lämna hemlandet av ekonomiska skäl söker asyl i Sverige i avsikt att efter ett förutsett avslag kunna ansöka om uppehålls- och arbetstillstånd på plats. I så fall skulle man få ett ökat användande av asylsystemet av människor som egentligen är arbetssökande. Detta skulle vara till förfång för de skyddsbehövande. Det skulle också stå i motsättning till ett viktigt syfte med kravet på ansökan före inresa, nämligen att människor inte på osäkra förhoppningar ska bryta upp från hemlandet och ta sig till Sverige som arbetssökande.

Principiellt krävs alltså att ansökan om uppehållstillstånd ska göras före inresa i Sverige. Förutom vid skyddsbehov och av humanitära skäl kan en prövning dock ske av berörda myndigheter om det finns synnerliga skäl. Enligt vad som sägs i proposition 1994/95:179 (s. 75) kan det i något enstaka fall tänkas röra sig om en person som av arbetsmarknads-skäl bör tillåtas bosätta sig här. Förutsättningen är dock att ett lagakraftvunnet beslut inte redan finns.

Som jag inledningsvis sagt välkomnar jag diskussionen. Men för oss som både vill värna asylrätten och vill sträva efter öppna gränser för dem som frivilligt vill flytta till andra länder anser jag att det är viktigt att se till helheten. Jag är inte beredd att nu verka för att den som konstaterats sakna skyddsbehov eller humanitära skäl för uppehållstillstånd men vill söka tillstånd för att arbeta i Sverige i ökad utsträckning ska kunna befrias från kravet på ansökan före inresa.

Anf. 2 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag får allra först tacka statsrådet för svaret.

I skrivet skick upptar svaret tre sidor. Min fråga gällde alltså vad statsrådet Klingvall ämnar göra för att arbets- och uppehållstillstånd ska kunna sökas i Sverige av människor som besitter en för Sverige viktig kompetens och samtidigt har erbjudande om arbete. Svaret hade inte behövt vara så långt. Det hade kunnat sammanfattas i ett ord: Ingenting.

Statsrådet Klingvall förefaller vara helt tillfreds med denna tingens ordning eftersom inga konkreta åtgärder förordas. I svaret säger statsrådet att hon välkomnar och tar aktiv del av debatten om arbetskraftsinvandring – eller arbetskraftsmigration, som hon föredrar att kalla företeelsen.

Jag har nog missat den aktiva debatten. Men vad vill egentligen Maj-Inger Klingvall med sitt debatterande om arbetskraftsmigrationen? Är det bara ett önskemål att bevara och legitimera den nuvarande ordningen? Eller har statsrådet någon vision inför framtiden?

Hela första sidan av svaret innehåller en lägesbeskrivning av de möjligheter som finns. Men min fråga avser inte dessa regler, utan den syftar i stället till att lyfta diskussionen till att gälla vilken typ av samhälle som vi vill skapa. Hur vill vi och hur kan vi öka rörligheten mellan världens länder? Avser t.ex. statsrådet och regeringen att under ordförandeskapet i EU verka för en blixtnabb utvidgning av unionen för att på det sättet öka rörligheten, åtminstone inom hela Europa?

Maj-Inger Klingvall uppehåller sig även på s. 2 vid gällande regler, t.ex. vid självklarheten att skyddsbehövande ska beviljas permanent uppehållstillstånd. Här är vi naturligtvis totalt eniga. Därefter kommer ett resonemang sist på den sidan och överst på den tredje sidan om möjligheten att söka arbets- och uppehållstillstånd om man besitter viss kompetens och har erbjudande om jobb och att detta skulle öka belastningen på asylsystemet. Statsrådet tror att en sådan möjlighet skulle innebära ett ökat antal asylsökande med baktanken att ändra sin ansökan på plats. Detta är en s.k. *pull*-effekt.

Fru talman! Ursäkta statsrådet, men det här resonemanget är väl ändå att tro sina medmänniskor om allt ont och bara om dåliga avsikter.

För det första visar internationella erfarenheter att det är ytterst få personer i asylsystemen i världen som har kommit till ett visst land på grund av dessa s.k. *pull*-effekter.

För det andra: Om vi som statsrådet antyder i slutet av svaret skulle bli överens om att bejaka den ökade rörligheten och gemensamt verka för en större arbetskraftsinvandring måste ju den s.k. *pull*-effekten innebära – eftersom det gäller information till människor – att de som vet med sig att de besitter en unik yrkeskompetens över huvud taget inte söker asyl utan att de från början i sitt hemland söker som arbetskraftsinvandrare. Men det är ju dessvärre svårt i dagens Sverige.

Tvärtemot statsrådets resonemang innebär alltså en ökad möjlighet till arbetskraftsinvandring sannolikt en lägre belastning på asylsystemet, vilket i sin tur innebär att dagens förfärliga system med långa väntetider, ovisshet och årsvis förnedring i förläggningar skulle kunna upphöra. Därmed skulle myndigheterna kunna koncentrera sig på att hjälpa dem som verkligen behöver hjälp snarare än att upprätthålla konstruerade regelverk.

Enligt statsrådets resonemang i slutet av svaret skulle uppehållstillstånd kunna beviljas om det fanns synnerliga skäl. Men visst finns det synnerliga skäl. Ta t.ex. det kosovoalbanska läkarparet – vi kan kalla dem Fatmire och Armend. Hon är AT-läkare. Han är specialistutbildad neurokirurg. Båda talar hygglig svenska. Skälen är synnerliga, kanske inte för läkarparet, men väl för Sverige eftersom vi lider stor brist på läkare, speciellt neurokirurger och allmänläkare. Även om man som migrationsministern bortser från individuella hänsyn är det av synnerlig vikt för landet att vi klarar läkarförsörjningen.

Anf. 3 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag beklagar att Göran Lindblad inte har tagit del av den debatt som nu verkligen är på gång när det gäller arbetskraftsinvandring och den situation som i stort sett alla EU:s medlemsländer befinner sig i med en åldrande befolkning och vilka slutsatser som vi ska dra av det.

Vi befinner oss i en väldigt intressant och positiv situation, långt ifrån de arbetslöshetstal som vi hade för bara några år sedan i vårt land. Nu kan vi föra en helt annan diskussion tack vare att vi har stabiliserat den svenska ekonomin och tack vare att vi i dag har en stor efterfrågan på arbetskraft. Till detta kommer också den förändrade befolkningssammansättningen som vi ser framför oss.

Min vision, som jag har formulerat i lite olika sammanhang, är en alltmer ökad rörlighet och en allt större öppenhet. Vi är inte där i dag, och det är inte någonting som vi kommer att kunna genomföra på kort sikt, men vi måste ändå se den långsiktiga visionen framför oss.

På vägen dit finns det mycket som vi kan göra. Vi ska naturligtvis se till att de invandrare som vi redan har i vårt land och som ännu inte har kommit ut på arbetsmarknaden får möjlighet till det. Som Göran Lindblad vet arbetar vi naturligtvis också mycket intensivt med utvidgningsprocessen i EU. Det är vår mest prioriterade fråga. Den står som nummer ett på vår lista inför ordförandeskapet. Utvidgningen i sig innebär en mycket större europeisk arbetsmarknad.

Ytterligare en fråga på vår prioriteringslista handlar om rättigheterna för tredjelandsmedborgare som i dag befinner sig i EU:s medlemsstater men utan möjlighet att söka arbete och bosätta sig i ett annat medlemsland så länge de inte har fått medborgarskap i det land där de har fått sitt uppehållstillstånd. Detta är också en oerhört viktig rättvisefråga, men det är också ett sätt att kunna åstadkomma ökad rörlighet för arbetskraften.

Vad gör vi då här i Sverige? Migrationsverket har på min begäran gjort en översyn av rådande rättsläge när det gäller arbetskraftsinvandring. Vi arbetar med en lagstiftning som i det avseendet är väldigt gammal, men som ändå har blivit anpassad. Tillämpningen har fungerat väldigt flexibelt, eftersom vi i dag har beviljat många fler arbetstillstånd än för bara något år sedan.

Det finns en arbetsgrupp som leds av min statssekreterare på Utrikesdepartementet med representanter från berörda departement som nu arbetar med frågan. Vad det handlar om är ju också att mera i det kortsiktiga perspektivet se efter om det behövs förändringar i den lagstiftning som vi har i dag som reglerar arbetskraftsinvandring, eller om den är tillräcklig för att man ska kunna arbeta flexibelt när det gäller tillämpningen. Det är Migrationsverket som, efter att man har hört efter med länsarbetsnämnderna, avgör varje enskild ansökan om arbetstillstånd.

Anf. 4 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Statsrådet beklagar att jag inte har tagit del av debatten. Det är möjligt att jag kanske kunde ha läst tidningen flitigare, men jag tycker inte att det har varit någon öronbedövande debatt precis.

Jag märkte inte någon vidare uttalad vision, annat än att vi båda två vill ha en ökad rörlighet, att vi tycker att det är bra. Men fortfarande får jag inte förslag till hur vi ska uppnå detta. Kommer det att bli en enormt snabb utvidgning av unionen? Kommer statsrådet att se till att de människor som finns på flyktingförläggningar i dag som har erbjudanden om seriösa jobb och som har en unik kompetens kan få stanna? Svaret på den frågan var ju redan i det ursprungliga interpellationssvaret ett nej. Det är man inte beredd att tillåta.

Här talas om att man ska låta tredjelandsmedborgare inom EU få en större rörlighet, men det är ju en självklarhet. Det har vi väl varit överens om i många år, att ett permanent uppehållstillstånd skulle kunna ge en total rörlighet i hela unionen. Det är ju ingenting konstigt med det.

När statsrådet och jag om ett antal år går i pension kommer det att behövas väldigt många nya händer inom vården. Det kommer också att behövas väldigt många nya kompetenser på andra områden i Sverige. Statsministern har uttalat att det nu gäller att det föds flera barn. Vi försöker väl var och en att göra vad vi kan. Själv har jag tre barn, men det räcker inte riktigt. Dessutom är det lång leveranstid på barn. Det ska till dagis och skola.

Om vi har en ökad arbetskraftsinvandring och bejakar det omedelbart kan vi få hit människor som är leveransklara att börja jobba och börja tillföra Sverige resurser när det gäller utförande av vård, ingenjörsuppgifter, snickeri osv. Det har jag och mitt parti motionerat om här i riksdagen, men vi fick avslag förra året. Nu har ni en chans i år igen att bifalla motionen om ökad arbetskraftsinvandring. Det finns många kompetenser som landet behöver.

Jag förstår naturligtvis att man utifrån en socialistisk ideologi inte kan och inte vill se till individer och enskilda människor, men vi skulle väl ändå kunna vara överens om att vi ska verka för Sveriges bästa. Då skulle jag vilja fråga Maj-Inger Klingvall:

Kan vi gemensamt satsa på att lösa Sveriges problem med att rekrytera arbetskraft?

Kan vi gemensamt verka för att utvidgningen av EU går fort?

Och kan vi gemensamt verka för att det blir en fri arbetskraftsinvandring?

Anf. 5 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Göran Lindblad säger sig inte förstå min vision och inte heller hur vi ska nå dit. Det var ju lite tråkigt, eftersom jag försökte beskriva både visionen och stegen på vägen för att nå dithän. Det arbete som pågår när det gäller utvidgningen av EU är oerhört viktigt av många skäl och kommer att bidra till en mycket större gemensam arbetsmarknad inom EU.

När det gäller vår egen hemmasituation pekade jag på möjligheten att arbeta aktivt för att de invandrare som ännu inte har kommit ut på arbetsmarknaden ska få möjlighet att göra det. Det finns naturligtvis ytterligare grupper i Sverige, om vi riktigt ska analysera läget, som har stora svårigheter att komma ut på arbetsmarknaden men där det självklart finns både möjligheter och resurser. Jag tänker bl.a. på de funktionshindrade. Även om den kvinnliga sysselsättningsgraden är väldigt hög, finns det förmodligen fortfarande åtgärder som vi kan vidta för en del kvinnor som ännu inte finns på arbetsmarknaden.

Här har vi flera viktiga steg att ta. Jag nämnde också den oerhört stora, tycker jag, rättvisefrågan, att också ge tredjelandsmedborgare samma möjligheter. Det här är frågor som vi nu driver. Dessa har vi drivit och kommer att fortsätta driva under vårt ordförandeskap.

Jag nämnde också vårt eget interna arbete när det gäller att se vilka åtgärder som eventuellt behöver vidtas på mer kort sikt. Det är ju regering och riksdag som står för eventuella förändringar i lagstiftningen,

men det är myndigheterna som står för praxisförändringar. Vi har faktiskt också kunnat se en förändrad praxis under den senaste tiden.

Det här är en viktig diskussion. Hur vi ska hantera framtidens problem är en väldigt positiv diskussion. Jag tycker att det är *en* viktig del. Men det som också är viktigt att understryka är naturligtvis att vi har en asylrätt, en asylrätt som vi ska vara oerhört rädda om och som aldrig får bli beroende av arbetsmarknadsläge eller konjunkturer, utan en asylrätt som ska fungera i såväl goda som dåliga tider. Vi ska ha ett asylsystem som är till för skyddsbehövande och inte för arbetssökande. Jag tror ändå, om jag har förstått det rätt, att även Göran Lindblad instämmer i att asylsystemet är till för dem som söker skydd.

Jag vill gå tillbaka till den positiva diskussionen som vi inte bara känner av och som vi för i Sverige, utan som också var inledningen till det franska ordförandeskapet. Det var en väldigt långsiktig och spännande framtidsdiskussion om hur Europa kommer att se ut om 50 år och om vad vi som ansvariga för migrationspolitiken kommer att behöva göra för att klara av Europa om 50 år.

Anf. 6 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Det råder ingen som helst tvekan om att vi är alldeles överens, statsrådet och jag, när det gäller asylrätten. Det är självklart så att det ska satsas resurser på att skyddsbehövande ska ges skydd. Men det är ju inte det som frågan gäller, utan frågan gäller hur vi ska kunna runda de fyrkantiga regelsystem som gör att Sveriges behov inte kan tillgodoses. Det handlar ju om människor som kan tillgodose behoven, har kompetensen men som råkar ha sökt asyl utan att ha riktiga skäl. De finns i Sverige, talar hygglig svenska och skulle kunna vara en tillgång för landet. Själva kärnfrågan är hur vi ska hantera detta.

Om man bejakade arbetskraftsinvandring skulle pressen på asylsystemet minska. Människor som verkligen behöver asyl skulle kunna få sina ansökningar behandlade snabbare. Det skulle bli både större medmänsklighet och större nytta för landet, och dessutom, om man ser det på individuell nivå, skulle det ge större utvecklingsmöjligheter för individer.

I övrigt repeterade statsrådet i det senaste inlägget mycket från inlägg nummer två.

Jag ska också kommentera frågan om de invandrade människor som redan finns i Sverige. Jag har haft debatter med både statsrådet Messing och statsrådet Sahlin i ärendet. Och vi borde nu kunna bli helt överens om att vi naturligtvis ska satsa på den kompetens som finns. Sverige är ju det enda land i världen som betraktar invandring av hyggligt friska, unga, arbetsföra och utbildade individer som ett försörjningsproblem. Det här måste det definitivt bli en ändring på.

Det är bra om vi nu faktiskt kan koncentrera oss på diskussionen om framtiden. Då vill jag återigen fråga: Kan vi gemensamt verka för att det blir en fri arbetskraftsinvandring i Sverige, när det finns erbjudanden om riktiga arbeten?

Anf. 7 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! När det gäller möjligheterna att söka arbetstillstånd är det självklart så att för den som har bedömts ha skyddsbehov, som uppfyller någon av de skyddsgrunder som gäller eller som har fått uppehållstill-

stånd av humanitära skäl träder ju möjligheten att söka arbete in direkt när man har fått besked om att man får stanna i Sverige. Har man bedömts att inte ha skyddsbehov, inte kvalificerar sig för några av de skyddsgrunder som gäller och inte heller har fått uppehållstillstånd av humanitära skäl, då får man lämna Sverige. Så ser asyltagstiftningen ut.

Jag återkommer till vad jag sade tidigare, att jag tror att vi är överens – och det säger också Göran Lindblad – om att asyltagstiftningen och asylsystemet ska vara förbehållet dem som är skyddsbehövande. Däremot är en väldigt viktig diskussion som vi också ska föra hur vi ska tillgodose det framtida arbetskraftsbehovet.

Jag tror att det är olyckligt när vi för en diskussion där vi blandar samman dessa delar i vår utlänningslagstiftning och inte förmår att se att vi måste vara väldigt vaksamma på och rädda om vårt asylsystem. Det får inte användas på ett sätt som skulle minska dess legitimitet. Det här är vad jag vill tillägga till diskussionen.

Sedan är Göran Lindblad naturligtvis väl medveten om att asylsökande som riskerar att få vänta mer än fyra månader på att få sitt besked är befriade från kravet på arbetstillstånd och kan alltså arbeta i Sverige. Vi arbetar nu för att denna rättighet ska införas i det direktiv som vi nu har på EU:s bord och som ska behandlas på nytt den här veckan.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 2000/01:79 och 96 om EU:s immigrationsregler

Anf. 8 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Johan Pehrson har frågat justitieminister Thomas Bodström vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att stoppa det franska förslag inom EU som skulle medföra att medlemsstaterna kriminaliserar gömmandet av flyktingar även när det sker av humanitära skäl samt om regeringen inom ramen för Schengensamarbetet är beredd att dels ta initiativ till att se över reglerna om transportörsansvar, dels verka för att korta listan över viseringspliktiga länder. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Sven-Erik Sjöstrand har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att klargöra att den med uttrycket ”illegal immigration” endast syftar på immigration som kan föranleda straffansvar enligt utlänningslagen samt om regeringen avser att motsätta sig det franska förslaget om transportörsansvar.

Med hänsyn till att Johan Pehrsons och Sven-Erik Sjöstrands frågor är så likartade väljer jag att ge ett gemensamt svar.

Jag kan först konstatera att Johan Pehrson och jag är överens om vikten av att med kraft bekämpa de kriminella ligor som ligger bakom människosmugglingen och människohandeln. Detta måste ske nationellt, gemensamt inom EU och i ett vidare internationellt samarbete.

Rörande dem som gömmer människor i Sverige kan vi endast genom att föra en human, tydlig och konsekvent politik undvika detta. Kriminalisering av sådan hjälp vore dock fel väg att slå in på och kan inte godtas som gemensam norm inom EU. Jag kan försäkra Johan Pehrson och

Sven-Erik Sjöstrand att den svenska regeringen tydligt gett uttryck för sin uppfattning i diskussionerna angående det franska direktivförslaget inom EU.

Termen "olaglig invandring", som Sven-Erik Sjöstrand tar upp, används ofta. Eftersom termen uttryckligen används i EG-fördraget kommer man i kommande rättsakter att bruka detta begrepp och närmare definiera vad som avses. Min självklara uppfattning är dock, att den som söker asyl inte kan betecknas som "illegal invandrare" oavsett hur han tagit sig till sitt asylland.

Beträffande transportörsansvar har Sverige begränsat transportörens ansvar till kostnaderna för att återsända den som inte haft pass, andra resehandlingar eller ordnat tillstånd före inresan i Sverige. Transportörsansvaret inträder alltså inte förrän ett återsändande blir aktuellt och tillämpas således inte för asylsökande sedan uppehållstillstånd beviljats.

I samband med Sveriges tillträde till Schengensamarbetet ansåg regeringen att Schengenbestämmelserna kunde tolkas som att det svenska sanktionssystemet för transportörer var tillräckligt. Som regeringen uppfattade situationen år 1997 med hänsyn till skiftande regelsystem och praxis bland de operativa Schengenstaterna framstod den svenska ordningen som acceptabel ur Schengensynpunkt men att detta inte hindrade att det i ett senare skede, särskilt när det fanns erfarenhet av Schengenkonventionens praktiska tillämpning, kunde finnas anledning att på nytt ta upp frågan till diskussion.

I processen inom Schengensamarbetet inför Sveriges och andra nordiska länders operativa deltagande, som enligt planerna ska ske i mars 2001, har anmärkts av andra medlemsstater att utlänningslagens bestämmelse om transportörsansvar inte uppfyller Schengenkraven. Sverige har av andra medlemsstater uppmanats att i sin nationella lagstiftning införa regler om transportörsansvar som överensstämmer med Schengenkonventionens artikel 26.2.

Ett sätt att svara på kraven är att se över det svenska regelverket och jämföra med hur situationen i detta hänseende är i andra Schengenländer. Det är angeläget att den pågående processen för de nordiska ländernas tillträde till det operativa Schengensamarbetet nu kan slutföras. Jag kommer inom kort att föreslå regeringen att ge tilläggsdirektiv till den parlamentariska anhörigkommittén, där frågan om transportörsansvar kommer att ingå.

Beträffande det franska förslaget om transportörsansvar och samordning av sanktionerna har Sverige reserverat sig mot ett antagande av detta och i förhandlingarna framfört att sanktioner mot en transportör inte får utkrävas i de fall där en asylansökan givits in och den asylsökande beviljats uppehållstillstånd.

UNHCR har i ett yttrande upprepat sin kritik mot sanktioner mot transportörer. Med hänsyn till att transportörsansvar dock införts i en rad nationella lagstiftningar och också återfinns i Schengenbestämmelserna föreslår UNHCR en allmän bestämmelse om att reglerna om transportörsansvar ska respektera staternas förpliktelser enligt flyktingkonventionen. UNHCR har i yttrandet dessutom anfört synpunkter, som till effekten ligger nära den nuvarande svenska bestämmelsen där ansvar för transportören inte aktualiseras för en asylsökande som befinns ha skyddsbehov

och erhåller uppehållstillstånd. Jag välkomnar UNHCR:s yttrande som ett konstruktivt bidrag till diskussionerna inom EU.

Vad gäller viseringspolitiken så är EU i en fas där långtgående enhetlighet nu uppnåtts. I de sammanhang där frågan blir aktuell i framtiden kommer Sverige att aktivt förespråka att viseringsplikten inte ska utsträckas längre än vad som är nödvändigt för att upprätthålla regleringen av invandringen och att viseringspraxis ska medge så stor öppenhet och generositet som möjligt. Jag kan nämna att av totalt 227 000 viseringsansökningar till Sverige under år 1999 beviljades visering i ungefär 85 % av fallen.

När det slutligen gäller Sven-Erik Sjöstrands fråga om samråd med riksdagen finns regler för hur samrådet ska ske. Jag avser givetvis att följa dem fullt ut.

Avslutningsvis vill jag nämna att jag beträffande de nyss nämnda tilläggsdirektiven till den parlamentariska anhörigkommittén även kommer att föreslå regeringen att utöver frågan om transportörsansvar inkludera frågorna om människosmuggling och människohandel. Anhörigkommittén har redan i uppdrag att uppmärksamma viseringspolitikens betydelse för möjligheterna att hålla kontakt mellan släktingar i Sverige och utomlands.

Anf. 9 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka migrationsminister Maj-Inger Klingvall för svaret. Det är som vanligt välformulerat och vänligt både i tonen och inställningen till de människor som är på flykt till Europa och Sverige.

När det gäller frågorna finns det dock all anledning att känna en viss oro. Vi som följer flyktingdebatten lite närmare kan ju fråga oss vad det finns för styrfart och hur väl Sverige är engagerat i den s.k. trojkan inom ramen för vårt kommande ordförandeskap. Vi hade först det här franska smugglingsförslaget som vi som sitter i riksdagen fick läsa om. Det backade regeringen senare från. Vi har nu frågan om transportörsansvaret och problematiken med att man eventuellt ska behöva införa avskräckande bestämmelser och regler för att folk inte ska transportera människor som är i behov av skydd. Här finns alltså en del att önska från den svenska regeringen vad gäller tydlighet, fasthet och konsekvens.

Det är helt enkelt olustigt att följa hur snaran nästan bokstavligen dras åt kring världens flyktingar, åtminstone dem som tänker försöka få sin asylrätt prövad i Europa eller Sverige. Successivt har reglerna skärpts. I dag framstår transportörsansvar, viseringsregler och principen om första asylland som en, inte sällan bokstavligt, dödlig blandning.

Hittills har EU:s medlemsländer enbart fokuserat på de s.k. procedurfrågorna, dvs. hur asylsökande och asylärenden ska hanteras inom ramen för den gemensamma flyktingpolitiken, den kommande gemensamma flyktingpolitiken. Här är det Schengen- och Dublinkonventionerna, som vi väl känner till, som i huvudsak gäller. Nya förslag syftande till att göra det svårare för potentiella asylsökande att över huvud taget nå fram till EU och söka asyl läggs däremot hela tiden fram. Det är bl.a. detta vi diskuterar i dag.

Schengenavtalet syftar i huvudsak till att möjliggöra rörelsefrihet inom de länder som har skrivit under. För detta krävs gemensamma reg-

Prot. 2000/01:34
27 november

Svar på
interpellationer

ler om vem som ska få komma in i Schengenområdet. Prövningen av detta görs av invandrarmyndigheterna i respektive stat, hos oss av Migrationsverket. Denna prövning avgör vilka och hur många som ska få komma in och på vilka grunder. Att straffbelägga transportörer påverkar bara hur många som prövas av invandrarmyndigheten – inte var ribban läggs i respektive land eller, förhoppningsvis, senare inom EU.

Under det svenska ordförandeskapet måste regeringen nu fokusera på att komma bort från procedurfrågorna och satsa all kraft på substansfrågorna. Här har vissa goda annonseringar gjorts av regeringen; det vill jag gärna skriva under på. Jag hoppas att det blir så också. Det gäller framför allt hur asylansökningar ska bedömas och vilka skäl som ska bedömas som tillräckliga för att bevilja asyl inom EU-länderna. Och få framsteg har som sagt gjorts hittills.

Sverige har som ordförandeland möjlighet att ta initiativ till att göra gemensamma bedömningar av vad som är humanitär nivå. Om ingenting görs kommer ribban att sättas av de mest restriktiva staterna eftersom effekten blir att asylsökande söker sig till de stater, kanske ännu bl.a. Sverige, där sannolikheten att få asyl fortfarande kan vara störst. Då riskerar Fästning Europa att bli verklighet.

Jag hoppas att regeringen tar tillfället i akt och gör allvar av sina vackra ord om att värna asylrätten på europeisk nivå. Jag hoppas att man inte minst försöker se konsekvenserna av den sammanlagda lagstiftningen. Är man inte nöjd med de nuvarande fördragen inom t.ex. Schengensamarbetet finns det all anledning att under det svenska ordförandeskapet ta initiativ till att förändra det som är dåligt – och det här med transportörsansvaret är ju väldigt dåligt.

Anf. 10 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Klingvall för svaret. Ett av skälen till att Vänsterpartiet sade nej till medlemskap i EU var att ett medlemskap skulle innebära att Sverige skulle pressas att föra en mer restriktiv flyktingpolitik. Dessvärre har utvecklingen på flera punkter givit oss rätt. EU har infört alltmer avancerade metoder för att stänga ute asylsökande och andra invandrare från EU-territoriet. Det har varit fråga om att hindra presumtiva asylsökande från att nå EU:s yttergräns genom åtgärder som visumtvång, straffansvar för transportörer, utplacering av kontrollanter och en orimligt restriktiv tolkning av såväl flyktingkonventionen och FN:s tortyrkonvention som den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter.

På den första frågan svarar statsrådet: ”Min självklara uppfattning är dock, att den som söker asyl inte kan betecknas som ’illegal invandrare’ oavsett hur han tagit sig till sitt asylland.” Men hur ser då statsrådet på den person som avser att söka asyl, som står med ofullständiga eller falska handlingar och tänker ta sig till Sverige för att söka asyl? Är det en illegal invandrare?

Den kanske avgörande frågan är: Hur ska flygbolagen veta om passagerarna är flyktingar eller illegala immigranter? Vilka råd kan migrationsministern i dag lämna till dem med tanke på riskerna för att en person som behöver fly för att få skydd stoppas genom kravet på korrekta resehandlingar? Avser regeringen att utarbeta en handledning åt bolagen?

Hur ska den flykting som inte har korrekta handlingar och därför stoppas vid incheckningen till flyget i sitt hemland göra? Ska han eller hon göra en asylansökan vid incheckningsdisken och försöka bevisa att en asylansökan kommer att bifallas i destinationslandet?

Den svenska regeringen har hittills motsatt sig införandet av bötes-sanktioner för transportörsansvar, senast när Sverige anslöt sig till Schengenkonventionen. Man kan undra vilken uppfattning som den svenska regeringen har i dag. Är det att man i dag håller på att inleda en process som kan leda fram till bötesstraff? Det verkar ju som om Sverige måste utlova en lagändring för att få EU-ländernas godkännande. Eller kommer regeringen att ta risken att Schengenmedlemskapet kan skjutas på framtiden?

Av interpellationssvaret har jag förstått att statsrådet kommer att föreslå att tilläggsdirektiv ska ges till den parlamentariska anhörigkommittén, där frågan om transportörsansvar kommer att ingå. Kommer övriga EU-länder att nöja sig med detta? Och hur länge kommer Anhörigkommittén att få jobba med frågan? Om kommittén anser att ett bötesstraff inte är att rekommendera, blir det då regeringens linje?

Fru talman! I svaret nämns också att Sverige har reserverat sig mot ett antagande av det franska förslaget om transportörsansvar och samordning av sanktionerna. Men någon skriftlig reservation har jag inte sett. Finns det någon skriftlig reservation från svensk sida, och när får vi i riksdagen ta del av denna?

I det franska direktivförslaget sägs det att transportörerna ska ta hand om de personer som ska återföras till ursprungslandet på grund av avsaknad av resehandlingar. Men där det i praktiken inte går att genomföra omedelbart, innebär det att bolagen ska upprätta egna fängelser för att ta hand om dessa människor, och för hur långa tider ska detta gälla?

Anf. 11 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Låt mig allra först, när det gäller det franska förslaget om att straffa den som gömmer människor, säga att Sverige aldrig någonsin har ställt sig bakom det. Det var ett franskt förslag som lämnades till rådet. Vi har aldrig varit med på detta. Och jag har varit väldigt tydlig på den punkten. Det finns också en skriftlig reservation i fråga om detta som jag redovisade vid genomgång i EU-nämnden i fredags. Jag beklagar väldigt mycket att den inte har nått riksdagen. Men jag ska se till att denna skriftliga reservation kommer till riksdagen.

Till Johan Pehrson vill jag säga att vi väldigt gärna hade börjat diskutera innehåll och substansfrågor, inte minst mot bakgrund av stats- och regeringschefernas uttalande i Tammerfors, dvs. att vi ska ha en harmoniserad asylpolitik. Vi har på många sätt försökt att också föra in innehållsfrågorna i diskussionerna.

Jag har ju ägnat en stor del av hösten till att förbereda ordförandeskapet genom att träffa mina kolleger i Europa. Jag är inte färdig än. Jag har några kvar. Det har naturligtvis varit väldigt viktigt att i dessa samtal också föra fram den svenska synen på en harmoniserad asylpolitik på en hög nivå – här handlar det inte om att hitta någon minsta gemensam nämnare – och att också utgå från uttalandet i Tammerfors om att grunden är en fullständig tolkning av Genèvekonventionen. Det har också

handlat om att föra en diskussion om övriga skyddsgrunder, som också är viktiga för den svenska regeringen.

Parallellt med detta har vi fört samtal med UNHCR som nu förbereder sina *global consultations*, vilka ska påbörjas efter årsskiftet. Det är också en väldigt viktig del i att slå vakt om en rättssäker och human flyktingpolitik över huvud taget, men naturligtvis också med utgångspunkt i de diskussioner som vi för i EU. I detta sammanhang kommer vi att fortsätta att vara mycket aktiva när det gäller det arbete som UNHCR genomför.

Regeringen ska snart fatta beslut om tilläggsdirektiv till Anhörigkommittén som också ska titta på de delar som är aktuella även inom EU, alltså människosmuggling, *trafficking* men också transportörsansvaret.

Jag vill också understryka att vi har ett transportörsansvar redan i dag som ju innebär att flygbolagen och andra har ett ansvar, vilket i sin tur leder till att de granskar resehandlingar för de resenärer som de fraktar på sina flygplan och båtar. Detta transportörsansvar har vi haft sedan 1954. Den principen att flygbolag och företag som transporterar människor på båtar har ett ansvar finns alltså redan.

Nu ska vi med i Schengensamarbetet som operativa från mars, och det förutsätter att vi också fullt ut lever upp till Schengenkonventionen, därav också detta tilläggsdirektiv till utredningen att se över denna artikel 26.2.

Anf. 12 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Det handlar om innehållsfrågan. Men jag tycker också att vi borde fokusera mer på effektfrågan. När man väger samman dessa regler som tenderar att successivt hårdna och dras åt, så leder de till obehagliga resultat. Om man nu inför ännu hårdare regler, eller funderar på att införa sådana inom ramen för Schengenkonventionen och de anmärkningar som vi har fått från andra medlemsstater inom EU för det nuvarande svenska systemet, så blir det värre. Det driver fram en privatisering av asylrätten där vi i så fall går från myndigheter till transportbolag i allt snabbare takt, från förhoppningsvis rättssäkerhet till mer av slump, godtycke och oprofessionalism.

Den här effekten går ju inte att ta på. Det är ju ingen som har sagt att det är meningen att det ska vara så här. Men om det nu de facto visar sig att den betydande oro från många organisationer som betraktar detta på väldigt nära håll och de signaler som jag och säkert även statsrådet får från enskilda medborgare säger just detta, så måste vi ju göra någonting åt det. Och det vore intressant att höra om det finns några tankar på effektfrågan. Det handlar ju inte bara om dessa tre saker. Vi har ju också ett system med återsändaravtal med de länder som inte omfattas av första asylanspråksprincipen. Vi vet också att de människor som av olika skäl försöker dölja sin flyktväg för att inte sändas tillbaka till ett återvändaravtalsland eller första asylanspråk inom ramen för EU inte sällan betraktas som mindre trovärdiga.

Effekten av politiken är alltså det som räknas, inte det materiella innehålllet, eftersom det ofta är ganska tjugigt. Det kan jag tillstå.

Fru talman! Det var inte så många frågor som jag fick svar på av statsrådet Klingvall. Men jag har fler frågor. Jag undrar hur många människor som kan vara berörda av hårdare regler? Jag hoppas att statsrådet Klingvall kan göra en ungefärlig uppskattning av hur stor andel av dem som hindras att ta sig till ett EU-land på grund av visumkrav och transportörsansvar som hade ett genuint skyddsbehov. Är det inte ganska många?

British Airways är ett flygbolag som har inkommit med kommentarer och synpunkter när det gäller det franska direktivförslaget om transportörsansvar. Flygbolaget transporterar mer än 30 miljoner passagerare internationellt per år, och man uppskattar att det är ungefär 0,015 % som anländer med felaktiga resehandlingar. Och detta leder till att detta flygbolag åläggs böter på ungefär 5 miljoner pund varje år. Flygbolaget säger att man accepterar skyldigheten att undersöka giltigheten i resehandlingar men motsätter sig att transportörsansvaret ges en sådan utformning att resultatet blir att flygbolagets personal upprättar passagerarprofiler. Man talar om diskriminering i detta sammanhang, och så kommer det nog också att bli.

Direktiven innehåller formuleringar om att detta inte får innebära hinder för asylrätten. British Airways erfarenhet tyder på motsatsen. Sedan 1987 har minst 400 passagerare som har anlänt till Storbritannien utan korrekta resehandlingar fått flyktingstatus enligt Genèvekonventionen. Om flygbolaget hade upptäckt dessa felaktiga resehandlingar vid avresan så hade man hindrat dessa människor från att medfölja. Och flygbolaget protesterar också mot att transportörerna ska hålla de ifrågasvarande passagerarna som fångar om det inte går att ordna en omedelbar returtransport.

Man anser inte att transportören, i motsats till staten, har rätt att hålla människor i fångenskap. Det finns inte heller någon maximilängd för detta frihetsberövande, vilket gör det ännu mer oacceptabelt. Ganska många länder inom EU har reserverat sig mot detta direktivförslag. Såvitt jag vet finns Sverige inte med bland de länderna men jag hoppas att jag har fel. Kanske statsrådet Klingvall har det rätta svaret.

I flygbolagets kommentar sägs det att det är transportören som ska avgöra till vilket land den ska transporteras som på grund av felaktiga resehandlingar vägras inresa i EU. Det innebär att risken är uppenbar att den här personen transporteras till en stad där hans eller hennes säkerhet inte kan garanteras.

Jag tycker att det finns många exempel på att viseringskraven förändras efter det antal flyktingar som kommer till Sverige. Det finns många exempel på det. De mest kända exemplen gäller Chile, Bosnien och Kosovo. Man slår till med ett visumkrav när det anses vara för många som kommer eller som behöver fly.

Det är bra att Sveriges linje vad gäller viseringspraxis ska medge så stor öppenhet och generositet som möjligt. Men hur är det i verkligheten? Hur är det med en anhörig från Eritrea eller Sudan? Har man då lika stora möjligheter att få visering för att hälsa på släktingar i Sverige som t.ex. en person från ett rikare land? Är det inte så att många av avslagen just gäller personer från de fattigaste och mest utsatta länderna?

Jag vill upprepa den ställda frågan: Hur många flyktingar med genuina skyddsbehov har hindrats att komma till ett EU-land på grund av visumkrav och transportörsansvar?

Anf. 14 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är svårt att hinna att svara på alla frågor men låt mig ta det som jag vet att Sven-Erik Sjöstrand funderar kring. Det gäller då begreppet illegal invandring. Jag tycker att det begreppet är väldigt besvärligt. Det är inget bra begrepp och jag tycker att vi ska använda det så lite som möjligt. Problemet är att EU använder det, och därför finns det där.

Jag tror att många av dem som talar om begreppet illegal invandring menar personer som med hjälp av människosmugglare eller som med falska papper eller otillräckliga handlingar tar sig in i ett land trots att de saknar rätt att vara där. Att söka asyl är en mänsklig rättighet, även om det senare skulle visa sig att ansökan inte är befogad – den prövas, men man saknar skyddsbehov. Därmed kvarstår jag vid den tolkning som jag gör i svaret när det gäller illegal invandring. Den som söker asyl har all rätt att söka asyl; detta om den frågan.

Schengen innebär ökad rörlighet och fler människor till Sverige. Så har vi sett det framför oss. De som jag tror verkligen vill att vi går med i Schengen så fort som möjligt är de som finns i vårt land och som fått permanent uppehållstillstånd men som ännu inte är medborgare i Sverige. För dem kommer det att bli mycket enklare att resa, kanske ned till Tyskland för att hälsa på släktingar – eller var inom Schengenområdet de nu har vänner och bekanta. De behöver alltså inte söka visum, utan för dem blir det här en mycket enklare fråga. De har således mycket större rörlighet.

På samma sätt behöver den släkting som kanske finns i Turkiet, men som vill hälsa på sina släktingar på många ställen inom EU, bara söka *ett* visum. Sedan kan han eller hon röra sig fritt, vare sig det är i Frankrike eller Tyskland eller det är i Sverige som man vill hälsa på någon. Det här har stor betydelse för många av de människor som vi i dag pratar om, dvs. de som finns i våra länder.

Hur ser det då ut totalt sett när det gäller asylsökande – det är ju lite grann det som Sven-Erik Sjöstrand är inne på? Ja, vi hade en ordentlig topp år 1992 sett till Europa. Då hade vi 700 000 asylsökande – många inom Europa, nämligen från f.d. Jugoslavien. År 1996 hade siffran sjunkit till 250 000 inom EU. Nu är den uppe i 450 000. Då är att betänka att samtliga länder utom Sverige så att säga har det fulla transportörsansvaret – alltså anslutet till definitionen. Man får stå för kostnaderna för återresan, och man har en bot.

Där kommer jag tillbaka till Sven-Erik Sjöstrand och alla hans funderingar kring transportörsansvaret. Man kan ställa sig många frågor, och det gör ju Sven-Erik Sjöstrand, om hur det fungerar i de andra länderna. Vi vet ju att det ser väldigt olika ut. Det är också olika nivåer på den här sanktionen.

Något som också är väldigt viktigt för oss är att detta ska vara förknippat med en suspensiv effekt. Man har alltså all rätt att söka asyl. Det är först i det skede då man får sin asylansökan avslagen som detta, enligt vår mening, över huvud taget skulle vara aktuellt. Här inryms flera frå-

gor. Anledningen till tilläggsdirektivet till Anhörigkommittén är just att man ska kunna se över bl.a. den del som rör transportörsansvaret.

Prot. 2000/01:34
27 november

Anf. 15 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Helt kort vill jag vad gäller viseringsreglerna säga att det finns mycket att önska. Det hela är väldigt komplicerat. Vad som kan konstateras är att antalet länder som vi kräver visum av ökar. Snart kommer vi att kräva det av två tredjedelar.

Jag tänkte gå in lite mer på Schengen och den effekten samt på vad vi gör åt effekten av den sammanlagda lagstiftningen med olika komponenter, inom ramen för EU-samarbetet. Jag försvarar också gärna Schengen, för i grunden är Schengen en god tanke. Statsrådet radar upp flera bra saker som man ska komma ihåg följer av Schengen. Det är alltså inte bara elände förknippat med de effekterna.

Min fråga kvarstår delvis. När jag är ute och träffar människor säger jag att jag tycker att det är bra med EU. Jag försvarar det och säger att jag tycker att vi ska ha en gemensam asylrätt. Jag försöker hålla fram sådant som jag skulle vilja förändra och peka på hur det skulle kunna bli bättre. Om jag fick chansen att påverka mer – alltså inte bara få äran att debattera med statsrådet och kanske få en del kloka svar – skulle jag vilja satsa ganska hårt på initiativ på detta område för att se vad effekterna blir av viseringspolitiken, som sammantaget har sin problematik. Vad blir effekten av transportörsansvaret, och vad blir effekten av förstaasylsprincipen och där kringgårdande frågor och avtal?

När man kokar ned detta blir det väldigt allvarligt. Har man lite pengar köper man sig ett falskt pass, vilket jag gissar att det inte är så svårt att få tag i, men det kostar mycket. Är man fattig får man packa in sig i en konservburk och eventuellt kvävas ihop med tomater på vägen till Europa. Detta är fullständigt orimligt, omänskligt och inhumant. Frågan är om statsrådet under det kommande halvåret tänkt vidta åtgärder just för att få en effekt på nämnda område. Det finns ingen lösning snabbt – det inser också jag – men ett initiativ måste tas.

Anf. 16 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Som statsrådet Klingvall säger finns det många frågor att ställa, och jag har ställt många frågor här i debatten. Kanske hade jag hoppats på lite mer tid för besvarandet av frågorna. Det är egentligen synd att det blir så här, men kanske får ytterligare en interpellation ställas för att man ska få mer tid.

Det är självklart inte acceptabelt att grovt utnyttja den situation som flyktingar befinner sig i – att för fantasisummor föra dem över unionens gränser. Där håller jag naturligtvis med. Alltför ofta sker denna smuggling också på ett förnedrande och direkt livshotande sätt. Att straffa dem som för egen vinning utnyttjar och utsätter dessa människor för fara är naturligtvis viktigt. Det är också viktigt att de regler som skapas får en sådan utformning att de inte bidrar till att skära av den enda praktiska flyktmöjligheten för dem som flyr för sina liv eller för sin frihet.

Jag hoppas att Sverige – som Göran Persson har sagt – och statsrådet tar tillfället i akt och lyfter flykting- och biståndsfrågorna under Sveriges ordförandeskap. Det tror vi är väldigt viktigt. Vi behöver en humanare och rättvisare flyktingpolitik. Däremot behöver vi inte Fästning Europa.

*Svar på
interpellationer*

Vi i Vänsterpartiet anser att regeringen ska motsätta sig varje reglering i EU som skärper transportörsansvaret och verka för att de regler om detta som nu finns tas bort.

Jag hoppas också att statsrådet svarar på frågan: Hur många flyktingar med genuina skyddsbehov har hindrats från att komma till ett EU-land på grund av visumkrav och transportörsansvar? Det är ganska många. Vi har alltför hårda regler, och det är nog många som far illa som hade behövt en fristad i Sverige.

Anf. 17 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Den sista frågan är naturligtvis omöjlig att svara på. Det jag ville ge en bild av var hur flyktingströmmarna har sett ut under 90-talet. Det var därför jag gav de tre årtalen och de tre siffrorna som ju visar att vi hade en kraftig ökning t.ex. 1999 i förhållande till 1996. Man kan göra många tolkningar av hur den siffran har fluktuerat.

Låt mig bara snabbt svara på ytterligare några av frågorna. Först till viseringspolitiken. När vi blir fullvärdiga, operativa, i Schengen kommer det här att vara en viktig fråga. Vi vill arbeta för att successivt kunna föra över alltför många länder till den s.k. vita listan. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att visumkravet och visumregleringen i första hand är till för att vi ska kunna ha tillfälliga besök av alla möjliga slag – affärsbesök, kulturellt utbyte men också mänskliga kontakter för att hålla kontakt med släkt och vänner.

Jag vill också understryka att vi är ett av de få länder som har kvotsystem när det gäller flyktingar. Det är också en fråga som vi ofta talar om, och vi skulle gärna se att fler länder accepterar att ha kvoter. Vi tror att det är ett viktigt besked till omvärlden att vi är beredda att ta emot dem som söker asyl och som kan få flyktingstatus.

Dublinöversynen kommer under vårt ordförandeskap, som ett svar till Johan Pehrson.

Avslutningsvis vill jag bara säga: Vi ska inte ha någon Fästning Europa. Vi ska stärka rättighetsperspektivet, inte kontrollen. Det är en viktig inriktning av hur vi vill driva de här frågorna i EU. Ett av de absolut bästa medlen för att bekämpa människosmuggling och den oerhört obehagliga hanteringen är att stärka mänskliga rättigheter. Det är en uppgift för oss allihop.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2000/01:43 om byggforskningens framtid

Anf. 18 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig om byggforskningens framtid och om experimentbyggande och allergisäkring av förskolor och skolor samt om EU-medel till byggforskning.

Jag delar Ulla-Britt Hagströms åsikt att den tvärvetenskapliga forskningen om samhällsplanering och byggande är mycket viktig för att skapa ett hållbart samhälle.

Bl.a. av det skälet kommer ett nytt forskningsråd för miljö, areella näringar och samhällsbyggande att bildas från årsskiftet. Det nya rådet övertar ansvar och forskningsuppgifter från Byggforskningsrådet, Skogs- och jordbrukets forskningsråd samt delar av ansvaret från Naturvårdsverket och Forskningsrådsnämnden. På detta sätt skapas ett forskningsråd med stora ekonomiska resurser som bättre kan ta sig an de tvärvetenskapliga frågeställningar som Ulla-Britt Hagström tar upp.

Det är regeringens avsikt att byggforskningen och även experimentbyggande ska utvecklas inom det nya rådet i samverkan med branschen och andra intressenter. Jag vill dock betona att byggbranschen själv måste ta ett aktivt ansvar för att vara med och finansiera denna forskning och utveckling. Inom ramen för de lokala investeringsprogrammen har också ett antal byggprojekt av experimentkaraktär finansierats för att utveckla ett hållbart samhällsbyggande.

Inom Byggforskningsrådet bedrivs för närvarande forskning om bl.a. material, byggnadsteknik och installationer samt utveckling av metoder för förvaltning och brukande av byggnader. Syftet är att skapa förutsättningar för en god inomhusmiljö och för att minimera allergirisken. Resultaten av denna forskning är av stor vikt för allt byggande och inte minst för skolor och förskolor. Förutsättningarna är goda att forskning med denna inriktning kan fortsätta och ge resultat.

Inom EU:s ramprogram för forskning och utveckling finns flera programområden som berör ett uthålligt byggande och skapandet av sunda lokaler. Det är självfallet viktigt att svenska forskare deltar i detta forskningssamarbete och att resultaten kan tas hem och utnyttjas nationellt. Vi måste naturligtvis också dela med oss av våra erfarenheter. Vi har ganska goda erfarenheter och ett högt kunnande på det här området. En förutsättning är dock att det finns starka forskarmiljöer i Sverige, och dem måste vi bygga upp med nationella forskningsmedel.

Anf. 19 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka miljöminister Kjell Larsson för svaret. Jag tycker att jag fått ett bra svar på hur byggforskning i framtiden kan utvecklas och garanteras i samverkan med olika intressenter. Det är också positivt att det klart sägs att experimentbyggande är viktigt.

Det känns även befriande att EU-notifieringen äntligen är klar och att förskolor och skolor kan komma i fråga för de lokala investeringsmedlen. Miljöministern berör också EU:s ramprogram och hur vi kan bygga upp starka forskarmiljöer i Sverige med nationella medel.

Jag saknar dock ett svar när det gäller frågan om de resurser som ska finnas tillgängliga för detta. Efter vad jag kan utläsa kommer 553 miljoner extra att fördelas till olika forskningsfinansieringar under en treårsperiod. Vetenskapsrådet får huvuddelen, 478 miljoner. BFR och SJFR får 20 miljoner. Verket för innovationssystem, Vinnova, får 40 miljoner, och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS, får 15 miljoner.

Jag anser att det borde vara en kraftig satsning när det gäller sambandet med prioriteringen av en hållbar utveckling. Ändå har det endast resulterat i 20 miljoner – 5 plus 5 plus 10 miljoner – på tre år till byggforskning, lantbruk och skogsforskning. I budgetförslaget borde mera medel tilldelats för att ge trovärdighet åt att forskningen vid det nya rådet ska vara mera inriktad på miljö och hållbar utveckling. Nu var det Vet-

skapsrådet som fick en kraftig ökning. Det räcker inte med ord; det krävs pengar. Byggforskning behövs på samma nivå. Området byggforskning har för låg prioritet när det gäller ekonomiska resurser. I det nya rådet får dessutom byggforskning endast en tredjedel av det totala anslaget.

Fru talman! Samhällsbyggande som är så betydelsefullt borde också tilldelas mera medel till forskning inom inommiljö. Experimentbyggande, som jag fick ett positivt svar på, kräver också medel. Allergisäkring är mycket behjärtansvärt inte minst för förskolor och skolor. Västra Götaland kommer nu att genomföra en omfattande allergiundersökning i skolan. Det kommer med all säkerhet att ge utslag och visa att vissa skolor är i undermåligt skick.

Nu är det alltså möjligt att omdisponera medel från investeringsprogrammet till allergisäkring av förskolor och skolor. Jag fick nyligen svar av miljöminister Kjell Larsson på en skriftlig fråga om åtgärder för att snabb information ska gå ut till skolor enligt förordningen om statliga bidrag för en ökad ekologisk hållbarhet i samhället. De planerade förändringarna krävde den här notifieringen. Den blev klar i oktober.

Miljöministern ansåg att informationen redan var klar. Information hade getts under seminarier våren 1999 och våren 2000 och i ett brev den 13 september. Personligen anser jag att man borde fokusera mycket mer på inommiljön i förskolor och skolor. Jag vill faktiskt utmana miljöministern att göra det.

Min fråga till ministern är vilken information som inhämtas hos Svenska Kommunförbundet om tillståndet i våra skolor. Vilken samverkan finns mellan Miljödepartementet och Kommunförbundet? Den trötthet och otrivsel som finns i många skolor har också med en tråkig miljö att göra. Dålig inneluft tröttar. Här behövs mer satsning på forskning.

Anf. 20 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det gläder mig att Ulla-Britt Hagström och jag – jag höll på att säga som vanligt – är väldigt överens i de grundläggande frågorna här. Det är ett viktigt område, där vi behöver göra satsningar. Vi är också överens om behovet av att kunna satsa ännu mer. Jag skulle naturligtvis gärna ha sett att vi skulle ha haft möjligheter att anslå ännu mer pengar till det här forskningsrådet, men nu är resurserna begränsade, vilket Ulla-Britt Hagström är väldigt medveten om.

Det faktum att vi nu ökar anslaget med 20 miljoner kronor är i sig bra. Dessutom måste man självfallet se detta i ljuset av att vi har kunnat åstadkomma ordentliga ökningar av anslagen till miljöforskning allmänt sett under de senaste åren. Det har skett en radikal ökning av de anslagen.

Jag vill vidare gärna ge Ulla-Britt Hagström en del av äran av att vi nu har lyckats se till att de lokala investeringsprogrammen kan användas för inomhusmiljöändamål. Vi har lyckats bryta ned det motstånd som fanns från EU-kommissionen om detta och hittat en lösning på de problemen. Jag har direkt informerat alla kommuner om detta, och vi har tagit upp det i det stora antal konferenser som vi har med kommunerna. Jag är naturligtvis beredd att fundera på ytterligare sätt att informera om den här möjligheten.

Men när jag nu har försökt hjälpa till att på det här sättet öppna för allergifrågor måste jag be Ulla-Britt Hagström om en liten tjänst. Kan inte Ulla-Britt Hagström ta upp ett ordentligt resonemang med kristdemokra-

ternas riksdagsgrupp och försöka få kristdemokraterna att sluta begära stora nedskärningar till de lokala investeringsprogrammen? Vi har på ett sätt som är unikt i Europa och förmodligen också unikt i världen kunnat med statliga medel få till stånd en omfattande investeringsverksamhet i hållbar utveckling.

De 5 miljarder kronor som vi hittills har satsat från statens sida leder till investeringar om mellan 20 och 25 miljarder kronor med en väldigt bra miljömässigt hållbar inriktning. Det förekommer nu i 120 kommuner omfattande investeringar på ett antal olika områden som stöds av det här programmet. Kristdemokraterna envisas med att år efter år vilja skära ned anslagen till de här programmen. Jag hoppas att åtminstone Ulla-Britt Hagström och jag är överens om att de här programmen är väldigt bra. Vi kan dessutom också här genomföra bra satsningar för allergibekämpning.

Anf. 21 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Miljöminister Kjell Larsson var så vänlig att jag först undrade vad som skulle hända, men sedan förstod jag att han hade något i bakfickan.

Jag ska börja med de lokala investeringsmedlen. Det är sant att kristdemokraterna har begärt att 800 miljoner av de medlen ska tas bort för 2001. Vi har genom utredningstjänsten fått reda på att väldigt mycket av dessa är uppskjutna. Man har återbetalningsskyldighet för 1998 och 1999, och det finns flera fördröjda projekt.

Vi tycker också att det här är lite av ett miljölotto. Kommunerna får inte del av dessa medel på ett riktigt konsekvent sätt. Medlen går t.ex. till cykelbanor, som vi tycker att kommunerna själva kan satsa på. Det är en kommunal uppgift. Däremot har vi kristdemokrater specifikt anvisat 50 miljoner för 2001 i vår budget just för förskolor och skolor.

Jag har i min interpellation också utgått från att det behövs särskilda forskningsprofessorer för att utveckla hur man ska utforma den byggda miljöns samhällsplanering och energiforskning. Jag har vidare skrivit att forskning i genusperspektiv och om segregationsproblem måste stimuleras. De EU-medel som finns att söka måste också ha en svensk finansiering. Jag undrar varifrån miljöministern har tänkt hämta de nationella medel som måste till.

Vi kristdemokrater har tidigare redovisat att vi är bekymrade över den detaljstyrning som förekommer i regeringens skrivelse 2000/01:28 samtidigt som övergripande och långsiktiga ställningstaganden saknas. Vi vill framför allt peka på breda politiska lösningar för en verksamhet som är så långsiktig och komplex till sin karaktär som forskningen är.

Tidsmässigt tycks man inte ha någon djupare analys än för två till tre år framåt i tiden. Jag har här i min hand skriften *Det regionala utvecklingsperspektivet inom Europeiska unionen*. Samtidigt som Sverige ska ange sin mening om hur forskningspengarna inom EU ska användas under en femårsperiod kan man med säkerhet endast redovisa ettårsplaner för forskningen på den nationella nivån. Detta är oacceptabelt. Det är regeringens uppdrag att ge möjlighet till trygghet och långsiktighet för den statligt finansierade forskningen.

Låt mig ge bara ett exempel. I förslag till direktiv från Europaparlamentet och rådet om bedömning och hantering av omgivningsbuller talar

Prot. 2000/01:34
27 november

Svar på
interpellationer

man om gällande svenska riktlinjer vid nyuppförande av bostadsbebyggelse eller vid nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av infrastruktur. Sverige stöder tanken att detta direktiv ska utgöra grunden för en mer samordnad och effektiv politik för att minska antalet personer som påverkas av buller från källor av typen vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och industri.

Det är då inte konstigt att några ord ur en gammal skoldikt kommer upp i mina tankar: Erk du, Maja du, var ska vi ta't? Den frågan besvarar Kjell Larsson inte.

Fru talman! Jag är tacksam för att Kjell Larsson betonar den tvärvetenskapliga forskningen och vikten av samverkan med branschen. I Danmark satsas t.ex. mer på tillämpad forskning med forskningsprofessorer, alltså inte bara på nya doktorander utan på seniorforskare. I vårt land har vi mer en blandning av utbildning, forskning och administration.

Jag skulle om jag hade haft tid ha talat lite mer om experimentbyggnad och säkert byggande i Umeå som leder till att de boende slipper undan med mindre av försäkringspengar.

Jag skulle slutligen vilja få höra något om ministrarnas syn på mera forskardisciplinära krafter. Hur laborerar man t.ex. med FoU-begreppet?

Anf. 22 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det kan nog vara sant att en del utbetalningar från de lokala investeringsprogrammen är uppskjutna. Det är också så att kommunerna ansvarar för sina investeringar, och om de inte kan åstadkomma rätt resultat får de betala tillbaka pengarna. Men varför ska vi inte använda de pengarna till nya bra investeringsprojekt? Vi vet att det finns ett stort antal kommuner som ännu så länge inte har fått del av dessa medel i den stenhårda tävlan som faktiskt har förekommit mellan kommunerna.

Ulla-Britt Hagström säger att man vill ta bort 800 miljoner kronor från det här programmet och anslå 50 miljoner med en annan inriktning. Att som ett litet plåster på sårerna för 800 miljoner indragna kronor anvisa ett anslag om 50 miljoner kronor är väl inte någon riktigt bra ersättning, Ulla-Britt Hagström.

Talet om miljölotto förvånar mig väldigt mycket med tanke på att Ulla-Britt Hagström så envist – det säger jag i positiv mening – och nu också med framgång har drivit kraven på att man i de lokala investeringsprogrammen ska kunna sätta in allergiåtgärder.

Ulla-Britt Hagström och jag ser allergierna som ett stort problem, och vi har talat om det många gånger tidigare. Det är naturligtvis helt oacceptabelt att 40–50 % av alla barn som börjar i skolan har haft någon form av allergiska problem. Men ska vi överlämna dessa problem till ett miljölotto, Ulla-Britt Hagström? Jag trodde att vi ändå var överens om att de här programmen är bra och att det kan vara bra att använda dem också för åtgärder som innebär allergisanering och liknande.

Ni kommer vidare tillbaka till den ständiga kritiken av investeringsprogrammen för att de i några fall har använts till cykelbanor. Ja, det har skett när de investeringarna har varit kopplade till andra investeringar, framför allt till investeringar som underlättar kombinationen av cyklar och kollektivtrafik. Vi har väldigt bra beräkningar av effekterna av detta, och det kommer att bli goda effekter inte minst när det gäller utsläppen av koldioxid.

Även den delen av investeringsprogrammen är alltså utomordentligt enkel att försvara. Den stora poängen med de här programmen är dessutom att vi kommer att få en massa bra kunskap om hur man kan ersätta privat biltrafik med bra fungerande andra lösningar som är betydligt bättre ur miljösynpunkt.

Också jag vill naturligtvis ha en ökad långsiktighet i den här planeringen. Det är min alldeles bestämda bedömning att satsningen nu på de här forskningsråden inte bara innebär att vi ökar det tvärvetenskapliga innehållet i forskningen, vilket är viktigt inte minst på det här området, utan också skapar bättre förutsättningar för långsiktighet i det här arbetet.

Det hade varit bra om vi haft mer resurser. Nu ökar vi resurserna till det här området, och det finns ganska bra med resurser. Jag har goda förhoppningar om att näringslivet kommer att stödja verksamheten.

Vi har ett väldigt bra samarbete med näringslivet på det här området i det projekt under Miljövårdsberedningen som kallas Bygga/bo-projektet. Där har vi tillsammans med näringslivet lagt fast bra radikala mål för miljöpåverkan på lite sikt.

Vi har också, som jag sade, ökat anslagen ordentligt till miljöforskningen och miljöövervakningen i övrigt.

Anf. 23 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är mycket positivt, miljöministern, att näringslivet ställer upp på ett så bra sätt och att man kan forska tillsammans. Behoven är stora. Jag skulle önska att miljöministern fick bingo vad gäller förskolor och skolor. Men tyvärr är det inte så. Pengarna går inte dit.

Kristdemokraterna vill att Agenda 21-arbetet, som lite grann har tappat kraften, lever upp igen och att det blir en bättre satsning på Agenda 21. Vi har inte bara plåster på såren, miljöminister Kjell Larsson. Vi har också läkedom. Vi föreslår 3,5 miljarder mer till kommuner och landsting än vad budgeten innebär. Men de är inte öronmärkta, utan kommunerna har möjligheter att bestämma.

Regeringen har deklarerat stora nya satsningar på forskning. När man räknar beloppen som anslås i skrivelsen till de olika områdena inom Vetenskapsrådet stämmer de väl med de som gick till de gamla forskningsråden om man lägger ihop dem. Det är bara löneuppräknningen som har kommit till.

Utöver utbildningsvetenskaplig forskning, dyrbar vetenskaplig utrustning och övrig forskningsfinansiering är det den centrala posten som ska disponeras av Vetenskapsrådet som får nya medel. Det är alltså en centralisering.

Det är viktigt att vi får fram kunskaper om miljö- och hälsoeffekter av material, funktionell design och etiska värden. Plattformar för att utveckla detta perspektiv behöver skapas mellan industri, universitet och institut.

I Sverige spelar instituten en mindre roll än i Europa. Institutsektorn behöver stärkas och utvecklas. Jag vill slutligen fråga hur miljöministern ser på institutens roll i forskningen i framtiden.

Anf. 24 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Självfallet spelar flera olika forskningsorgan och forskningsfinansiärer en viktig roll i den här verksamheten och också institutionen. Över huvud taget är detta en verksamhet som är tvärvetenskaplig.

Om man sätter människan i centrum handlar det om forskning som har anknytning till medicinska frågor, t.ex. allergibekämpning. Det handlar också om forskning som har anknytning till psykologiska frågor, människors upplevelser och möjligheter att ha inflytande över sin verksamhet. Det handlar självfallet också mycket om tekniska frågor, material, byggnadsmetoder, osv.

Ulla-Britt Hagström nämnde verksamheten inom Agenda 21-arbetet. Jag brukar särskilt i internationella sammanhang skryta med att Sverige förmodligen har den mest livaktiga Agenda 21-verksamheten i världen. Det finns ingen som har sagt emot mig, även om många har haft möjlighet att göra det.

Jag försöker att följa verksamheten. Då och då kommer det uppgifter som kan tyda på att arbetet håller på att mattas av och att man kommer att tappa intresset. Den senaste bedömningen vi har kunnat göra är att man fortfarande har en stor verksamhet jämfört med vad man haft från början.

I vissa kommuner kanske det är mattningsperioder, i andra kommuner kan arbetet ta fart igen. Det är klart att det är lite grann upp och ned i kommunerna. Men en bedömning över hela Sverige visar fantastiskt nog att åtta år efter Riokonferensen är engagemanget stort, och intensiteten i arbetet fortfarande väldigt hög.

Låt mig avslutningsvis säga något när det gäller skolorna. Jag är oroad över att den målsättning för ventilationskontrollen som riksdagen har lagt fast inte följs av kommunerna. Därför har jag gett Boverket i uppdrag att titta på hur kommunerna lever upp till sitt ansvar och komma med en rapport till mig till våren om vad vi kan göra för att rätta till dessa problem. När det gäller just allergier och skolor, som är en viktig fråga för oss båda två, måste vi ha en ordentlig ventilationskontroll och en ordentlig uppföljning.

Låt mig slutligen säga att jag uppskattar att diskutera dessa frågor med Ulla-Britt Hagström. Det gläder mig att också den här frågan har en plats i riksdagens debatter.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2000/01:115 om översvämningsdrabbade områden

Anf. 25 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Marie Engström har frågat mig om vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att ge akut hjälp till översvämningsdrabbade områden. Vidare har Marie Engström frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att uppnå en bra klimatpolitik både inom och utanför landets gränser.

Efter de översvämnningar som drabbade södra Norrland i juli föreslog regeringen riksdagen att ett ekonomiskt bidrag ska kunna ges till de drab-

bade kommunerna. Just nu behandlas sådana ansökningar i Regeringskansliet. Kommuner som haft betydande kostnader kan självfallet vända sig till regeringen på samma sätt som norrlandskommunerna. Då tänker jag självfallet på de kommuner som nu i dagarna drabbas på ett så fruktansvärt sätt.

Det krävs dock ett ställningstagande av riksdagen som inte begränsar ersättningsmöjligheterna till skador som uppkommit på grund av översvämningarna just i juli. Jag utgår från att riksdagen kommer att fatta ett sådant beslut och att regeringen kommer att lägga fram ett sådant förslag så fort det någonsin är möjligt.

När det gäller klimatpolitiken är den fråga som Marie Engström reser en väldigt bred fråga. Jag vet inte om vi har utrymme i en interpellationsdebatt att diskutera hela den svenska och den globala klimatpolitiken. Vi arbetar i Sverige, och det är Marie Engström väl medveten om, i långa stycken tillsammans på ett brett sätt när det gäller att minska vårt beroende av olika växthusgaser.

Sverige var det första land i världen som införde koldioxidskatt. Den höjer vi nu efter samarbete oss emellan. Vi har omfattande program för att utveckla bättre energieffektivitet för att spara energi. Det är program med många miljarder i potten från statens sida. Vi har ett samarbete med bilindustrin för att tillsammans med den ta fram ny kunskap om bättre drivmedel och bättre och effektivare motorer.

Vi har också de lokala investeringsprogrammen. Där kanske just erfarenheterna på klimatområdet är de mest glädjande. En del av de 5 miljarder kronor vi hittills satsat från staten har gått till energiprogram som får till resultat minskade koldioxidutsläpp. De bedömningar vi nu kan göra är att vi på det sättet minskar utsläppen med ungefär 1,6 miljoner ton. Det motsvarar närmare 3 % av de totala svenska utsläppen.

En minskning på 3 % kanske inte låter så mycket. Men när det gäller den oerhört tungarbetade fråga som koldioxidutsläppsminskningar är så är det ett ganska bra resultat. Det ger också självförtroende i vårt fortsatta arbete. Vi vet att det med den här typen av insatser går att få ned koldioxidutsläppen.

Det hade naturligtvis varit lockande för mig att nu lägga till ett antal synpunkter efter sammanbrottet i klimatförhandlingarna i Haag i helgen. Jag kommer inte att göra det, eftersom jag kommer att ha en information till riksdagen i den frågan kl. 13.00 på torsdag. Låt mig ändå säga att det är en global uppgift. Det gäller att hitta möjligheter att minska utsläppen globalt.

Vi ska i Sverige ta vårt ansvar. Vi ska se till att vi gör det som är möjligt för att vårt bidrag till det globala problemet blir så litet som möjligt. Men även om vi – och det säger jag för att påpeka det globala sambandet – tar bort alla våra koldioxidutsläpp i Sverige motsvarar det 0,9 % av de amerikanska utsläppen och 0,3 % av de globala utsläppen.

Inriktningen måste självfallet också fortsättningsvis vara att vi ska gå i spetsen i Europa och i det globala samarbetet för att få till stånd hållbara överenskommelser som ser till att vi även globalt kan få en minskning av koldioxidutsläppen.

Prot. 2000/01:34
27 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 26 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag får tacka miljöministern för svaret, som blev långt mer uttömmande än det svar jag fått tidigare. Det tackar jag så mycket för.

Jag förstår att det är en ganska stor och omfattande fråga som jag har lyft fram, men det är också ett stort och omfattande problem som vi står inför. Jag kommer själv från Karlstad i Värmland, och jag ser dagligen hur Vänern stiger. I går besökte jag Arvika. Jag vet att miljöministern också avlade ett besök där för en och en halv vecka sedan. Nu har vattnet stigit ganska dramatiskt sedan miljöministern var där – Glafs fjorden står nu mer än tre meter över normal nivå. Statsministern är där i dag för att på ort och ställe informera sig.

Jag har med mig ett ganska slående tidningsurklipp som jag tänkte ge miljöministern efter det att vi har haft vår debatt. Där finns flygfoton över Värmland; över Glafs fjorden, Byälven och Gillbergasjön. Detta finns i en tidning i dag, och det visar på ett slående sätt hur det ser ut.

Det finns två frågor som jag tycker är viktiga att lyfta fram med anledning av det som har hänt.

För det första kan man konstatera att stora regnmängder och översvämningar kanske nu är mer regel än undantag i det här landet. Man får då väga in vad som händer i somras.

För det andra är det många människor som drabbas. Dels drabbas naturligtvis kommunerna – och som miljöministern sade i sitt svar måste vi självfallet ta upp detta med att kommunerna får mer resurser till riks-dagsbehandling. Men det handlar också om privatpersoner. Även om man har en försäkring ska man trots allt fram med en självrisk på 10 000 kr. Har man uthus, en trädgård osv. så kan detta mer eller mindre spolas bort, och man får ingen ersättning för det. Det finns också mycket annat som innebär stora ingrepp i privatlivet. Man kanske har svårt att ta sig till sitt jobb osv.

Det handlar också om många näringsidkare. De kanske kommer i ett ännu sämre läge rent försäkringsmässigt. Det går helt enkelt inte riktigt att försäkra sig mot den här typen av skador för många. Det gäller många små företag i dag. I de här delarna av landet, t.ex. Värmland och Dalsland, är de oerhört viktiga för att näringar och arbete ska kunna växa vidare. Det kan också ha en viss betydelse.

Vad gäller skogsnäringen t.ex. så är skogen mer eller mindre en sumpmark. Man får inte fram något virke nu till sågverken. Stora företag som Gruvön t.ex. kan eventuellt drabbas av driftstopp.

Detta påverkar alltså i många led. Det värsta är att man kan befara att det också påverkar väldigt länge. Man säger nu att Vänern t.ex. ska stiga ända fram till årsskiftet. Vi har alltså inte sett slutet på historien än.

Vägverket har en hemsida nu, så där kan vi värmlänningar gå in och se vilka vägar som har rasat, vilka som är översvämmade, vilka som är skadade osv. Det är ju allmänt bekant att riksväg 45 rasade ganska rejält nu i helgen, och vi befärar att fler vägar har underminerats på det här sättet.

Jag skulle vilja ta upp en fråga med miljöministern som gäller mikrodelen av det här stora problemet. Ska vi inte föra en diskussion om att inrätta någon typ av katastroffond så småningom? Annars blir det den här typen av insatser som vi får gå in med när olyckan har varit framme. Det

skulle kanske underlätta till viss del i vår budgethantering, men människor som drabbas skulle då också veta att någonstans finns statsmakterna i bakgrunden och garanterar ekonomisk ersättning.

Prot. 2000/01:34
27 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 27 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Jag besökte Arvika för en och en halv vecka sedan, som Marie Engström så riktigt sade. Det är klart att det är en skrämmande upplevelse att se hur vädrets makter har påverkat Arvika och många andra områden också. Man ser vilka krafter som finns, och hur sårbart även det svenska samhället ändå är för den här typen av händelser. Samtidigt hade jag en väldigt positiv bild med mig tillbaka från mitt besök i Arvika, nämligen – vilket inte var så förvånande – värmlänningarnas sätt att ta den här typen av umbäranden med beslutsamhet och samtidigt med gott humör. Det var en mycket positiv upplevelse.

Jag hoppas att värmlänningarna genom mitt besök och genom statsministerns och Lars-Erik Lövdéns besök i dag upplever att det finns ett stöd från staten, men också från resten av landet, i den här svåra situationen.

När det gäller frågan om ersättning och katastroffond kan man på sätt och vis säga att vi har inrättat en katastroffond utan att göra någon stor och ny byråkrati av det genom att regeringen har avsatt 100 miljoner kronor till insatser för ändamålet. Det visar sig att ansökningarna från de kommuner som drabbades i somras inte är större än att fonden förmodligen kommer att klara de anspråken. Det finns naturligtvis då också möjlighet för de kommuner som nu drabbas att söka pengar ur fonden. Vi har talat om att vi ska försöka åstadkomma den möjligheten så fort det går. Jag tror inte att man behöver gå längre för närvarande när det gäller just katastroffondsfrågan. Det viktiga är trots allt inte vad det kallas, utan det viktiga är att det finns pengar till de här åtgärderna.

När det gäller ersättning till privatpersoner är det betydligt knepigare, eftersom staten naturligtvis måste ha ett starkt ansvar för att behandla alla privatpersoner lika. Det har alltid genomsyrat statens ställningstagande i de här situationerna. Då är det oerhört besvärligt att gå in och hitta möjligheter att ge individuell hjälp, även om det gäller ett område som är drabbat på det här sättet. Det finns nämligen också andra som drabbats på motsvarande sätt, även om det inte är i lika stor skala som nu och inte lika många som drabbas.

Dessutom är naturligtvis detta något som i regel är försäkrat, och försäkringsersättningen är såvitt jag förstår åtminstone i regel tämligen bra. Det skulle kunna få ganska långtgående konsekvenser om staten gav sig in och täckte något slags självrisk i den typen av försäkringar. Det skulle naturligtvis komplicera förhållandet mellan försäkringsgivare och försäkringstagare på ett sätt som vi nog inte kan ta ansvar för.

Anf. 28 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag håller med miljöministern. Det är inte så viktigt vad vi kallar ersättningen för – huvudsaken är att det kommer någon form av ersättning. Varken miljöministern eller jag vet i dag om de hundra miljoner kronorna räcker till, för vi har inte sett slutet på den här historien än. Men jag tycker ändå att det är viktigt att ta upp enskilda människors situation. Det handlar ju inte bara om en massa praktiska umbäranden,

utan det handlar också om ekonomiska sådana. Jag tycker nog att det är viktigt att vi trots allt för en sådan debatt.

En annan sak som jag också nämnde förut är de redan dåliga vägarna som nu blir ännu sämre och rasar ihop. Där behövs det verkligen pengar. Det är i de delar där vi har väldigt dåliga vägar som vi också får allt sämre vägar. De tar väldigt mycket stryk av vattenmassorna.

Jag vet att miljöministern tänker prata om klimatförhandlingarna på torsdag. Men jag tycker ändå att det finns vissa frågor som vi borde lyfta fram och föra en diskussion kring. Det gäller t.ex. miljöskatterna. Ska vi säga oss ha vetorätt i alla skattefrågor, eller ska vi tillåta oss att införa majoritetsbeslut när det gäller t.ex. avgränsade miljöskatter som koldioxidskatt? Jag tycker att det är viktigt att vi för en sådan debatt och lyfter fram de frågorna. Det handlar om en avvägning mellan medlemsländernas möjligheter till självbestämmande och den stora miljöpåverkan. Ska den bli det avgörande här? Jag vet att frågan har diskuterats tidigare, och jag tycker att det är jätte viktigt att vi fortsätter den diskussionen.

Självfallet ska vi också fortsätta arbeta med skatteväxling och med alternativa ekonomiska styrmedel. Det är ju faktiskt också det vi gör i dag. Vi har en plan för det i budgetpropositionen – det är helt riktigt.

Jag tänker också på en sak som jag läste om i en DN-artikel i dag. Det gäller samarbete – att vi blir fler och fler som tar till oss frågorna. Man ser här hur transportnäringen tillsammans med miljöintresset sätter upp ett antal punkter som är viktiga för att komma vidare. Det handlar också om miniminivåer på t.ex. koldioxidskatten. Det handlar om vägavgifter. Det handlar om en jätte viktig fråga, nämligen att svensk miljöklass 1-diesel ska finnas i hela EU-området osv.

Jag tror att det är jätte viktigt att vi har den här typen av brett samarbete och att vi får fotfäste både hos näringar och hos vanligt folk för de här miljöfrågorna. Jag tror att många upplever ett ovanifrånperspektiv i de här frågorna. Nu kommer de här skatterna igen. Nu kommer de här lagarna igen.

Jag tänker bl.a. på de utmanarkommuner som finns i det här landet. Det är alltså kommuner som tillsammans med Naturskyddsföreningen har satt upp egna mål för att sänka koldioxidskatten. Det arbetet har också gett bra resultat. Det handlar om fjärrvärmeprojekt, transportlösningar och en del håller på med *ecodriving*. Jag tror att de goda exemplens makt också måste få vara vägledande när vi jobbar med de här frågorna.

Till sist skulle jag, inte minst mot bakgrund av vad som har hänt i Haag, vilja ställa en fråga till miljöministern. Vad kan vi som ordförandeland göra för de viktiga klimatförhandlingarna? På vilket sätt kan vi föra de viktiga klimatförhandlingarna vidare och få dem i hamn innan år 2002?

Anf. 29 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det var många och viktiga frågor som Marie Engström reste. Alla känner vid det här laget till regeringens inställning när det gäller det som Marie Engström kallade för vetorätt i miljöskattefrågorna. Det finns en avvägning man måste göra här mellan å ena sidan det positiva i att kunna ha gemensamma beslut om skatten utan att något land har

vetorätt, dvs. s.k. kvalificerad majoritet, och å andra sidan behovet av att behålla en nationell självständighet på skatteområdet.

Det förvånar mig lite grann att Marie Engström, som tillhör ett parti som egentligen inte vill ha något EU-samarbete, t.o.m. pläderar för majoritetsbeslut inom EU-samarbetet. Det är väl egentligen en form av överstatlighet som inte rimmar särskilt bra med Vänsterpartiets grundläggande inställning i EU-frågan.

Marie Engström tar också upp utmanarkommunerna. Jag är oerhört imponerad av vad utmanarkommunerna, och många andra kommuner också, gör. När jag träffade Per Rosenberg, SNF:s ordförande, senast bad jag att han skulle se till att jag kunde få vara med nästa gång man hade ett möte i den här kretsen av utmanarkommuner. Man har agerat på ett framåtstygande sätt. Man har tagit vissa risker med en del av sina investeringar. Jag är säker på att på lång sikt kommer det här arbetet att ge mycket bra resultat. Jag tror också att det kommer att sprida sig till andra kommuner, vilket ju är själva grundtanken.

Jag är också glad över att vi genom de lokala investeringsprogrammen, som var uppe även i den förra interpellationsdebatten, har gett kommuner möjligheter att göra ordentliga investeringar som får bra effekter när det gäller klimatpolitiken. De goda exemplens makt är väldigt viktig.

Sedan är det frågan om hur vi kan följa upp mötet i Haag. För det första vill jag betona att det som nu beskrivs som ett sammanbrott, och naturligtvis också var det, ändå förde diskussionerna framåt på en mängd viktiga områden. Vi har alltså en betydligt bättre grund att stå på nu än vad vi hade för en vecka sedan när ministerdelen av klimatmötet inleddes, även om vi inte kom hela vägen fram till en uppgörelse.

Sveriges uppgift nu blir ju att förbereda ordförandeskapet. Då handlar det om att försöka hitta möjliga kompromisser med framför allt USA, Kanada och Japan. Jag tror att det arbetet redan är på gång mentalt hos många av de svenska experterna, hos mig och hos andra EU-länder.

Sedan gäller det också att utveckla och använda de kontakter som vi har med de tongivande länderna. Jag besökte ju Irans miljöminister och vicepresident fru Ebtekhari för en och en halv månad sedan. Jag har haft goda kontakter med henne tidigare. Hon är väldigt viktig eftersom Iran tar över ordförandeskapet i G 77, dvs. i utvecklingsländernas organisation. Jag kommer självfallet också att besöka den nya administrationen i Washington så fort det är klart vem det är som kommer att hantera de här frågorna på hög nivå efter det att man har fått fram en ny president.

Det är ett sätt att inleda arbetet. Min förhoppning är att detta ska leda till att vi under våren under den svenska ordförandeperioden har ett nytt möte av det slag som vi hade i Haag. Då är ju Sverige ansvarigt för att företräda EU i de här sammanhangen. Det är klart att det är en väldigt stor utmaning. Det är en väldigt viktig sak.

Det som står på spel är ju att vi inte får något ratificerat Kyotoprotokoll i tid. Det kommer att försena arbetet. Än så länge kan man säga att det inte har blivit någon försening som behöver leda till några skador för miljön om vi kan reparera detta i god tid.

Prot. 2000/01:34
27 november

Svar på
interpellationer

Anf. 30 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tycker att det låter positivt att miljöministern tror att vi kan ha ett nytt möte under våren där vi tar upp de här viktiga frågorna. Jag förstår att man naturligtvis har med sig mycket av det som hände Haag. Jag tolkar också miljöministern så att man har kommit lite bättre på talefot med varandra. Det var kanske också bra att man klippte av mötet för att kunna gå vidare i stället för att få en urvattnad kompromiss. Det är ju inte några små steg som måste tas, utan vi måste i alla fall se till att vi kan uppfylla de krav som har ställts på oss i Kyotoprotokollet. Det tror jag att vi är ganska överens om. Då är det som vi gör på nationell nivå också oerhört viktigt. Det gäller flera av de saker som vi har tagit upp här, t.ex. samarbete mellan olika intressenter.

Sedan tog miljöministern upp detta med att plädера för överstatlighet eller inte. Jag kan väl säga så här då: Vi är ju trots allt med i EU. Jag tycker att de möjligheter som kan stå till buds inom EU för att förbättra miljön via skatter och via andra typer av styrmedel naturligtvis ska användas. Därför tycker jag att det är bra att det har startat en diskussion i dag om minimiskatter när det gäller miljöskatter. Jag tror att miljöministern håller med mig om att det finns en sådan diskussion levande. Jag plockade ned den bollen och bollade över den till miljöministern.

Jag tror att vi har all anledning att återkomma till de diskussionerna. Miljöfrågor handlar inte om en åtgärd. Miljöfrågor handlar om så väldigt många åtgärder. Det har den här diskussionen också visat.

Anf. 31 Miljöminister KJELL LARSSON (s):

Fru talman! Det var inte möjligt för EU att acceptera den tänkbara kompromissen som vi hade på bordet någon gång i gryningen i lördags. Den hade urholkat Kyotoprotokollets redan blygsamma åtaganden alldeles för mycket.

Industriländerna lovade ju i Kyotoprotokollet att sänka utsläppen med 5,2 %. EU hade det största åtagandet trots att vi bara har halva utsläppen jämfört med USA som har 8 %. Bert Bohlin som under många år har varit ordförande i IPCC, dvs. den internationella expertpanelen om klimatförändringar som består av 3 000 vetenskapsmän runtom i hela världen, berättade för mig att om vi inte får något Kyotoprotokoll kommer koldioxidhalten i atmosfären att fram till 2020 öka med ungefär 10 %. Om vi får ett bra Kyotoprotokoll kommer den att öka med 9 %.

Det säger jag inte för att ingjuta pessimism hos dem som eventuellt lyssnar på detta utan för att betona att detta bara är ett första steg som kommer att behöva följas av betydligt radikalare insatser än de vi gör för närvarande.

Jag tror också att det sker någonting med opinionen nu. Det gäller inte bara i Sverige, utan det gäller också i många andra länder, och inte minst i USA. Många politiker tycker att det är besvärligt att försöka föreslå åtgärder som innebär olika typer av begränsningar också för människor, men om fyra år kommer kanske kritiken att vara: Varför gjorde ni inte mer när det fanns tid att göra det? Det är väldigt viktigt.

Den diskussion som nu förs innebär i och för sig ett ökat medvetande om problemen. Men där finns också en icke röstsvag grupp som menar att man inte behöver tänka så mycket på dessa problem. Till dem vill jag säga att de bör tänka på försiktighetsprincipen, även om de inte själva

tror att det finns fakta som entydigt stöder teorin om klimatförändring. Tänk om det stämmer, det som 3 000 vetenskapsmän säger, att det pågår en förändring. Då måste man göra något av rena försiktighetsskäl, även om man inte är helt överbevisad om att det verkligen kommer att ske.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2000/01:34
27 november

Svar på
interpellationer

9 § Svar på interpellation 2000/01:93 om polisen och brottsligheten mot barn

Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Cecilia Magnusson har frågat vad jag avser att vidta för åtgärder för att förbättra utredningsförutsättningarna vid brott mot barn.

Jag vill inledningsvis framhålla att det är min och regeringens självklara ståndpunkt att polisen och åklagarväsendet ska ha en god förmåga att utreda såväl svåra och komplicerade ärenden som den stora massan av enkla och medelsvåra brott. Det är därför betydelsefullt att polisen och åklagarväsendet fortlöpande vidtar åtgärder för att ytterligare förbättra kvaliteten på brottsutredningarna och generellt höja medarbetarnas kompetensnivå.

Regeringen prioriterar bekämpningen av våldsbrott eller andra övergrepp mot barn. Den målsättningen framgår av regleringsbreven för såväl polisen som åklagarväsendet. Jag vill lyfta fram att polisen enligt regleringsbrevet för år 2000 ska göra en nationell analys av hur polisverksamheten har utvecklats när det gäller bekämpningen av våldsbrott. Polisen ska också särskilt redovisa vilka insatser som genomförts för att bekämpa våld mot kvinnor och barn. Dessutom har regeringen som mål för polisen och åklagarväsendet angett att utredningstiderna ska minska.

Det är givetvis i högsta grad oroande att antalet polisanmälda fall av barnmisshandel eller andra övergrepp mot barn ökar. Jag vill dock framhålla att en sådan ökning inte alltid behöver innebära att antalet sådana brott faktiskt har ökat. Som bekant kan en ökad anmälningsbenägenhet för vissa brott vara en orsak till en statistisk ökning. I BRÅ:s rapport *Barnmisshandel* (2000:15) anges att flera undersökningsresultat tyder på att en ökad anmälningsbenägenhet till stor del är orsak till den statistiska ökningen av den polisanmälda barnmisshandeln som skett mellan åren 1990 och 1997.

Att myndigheterna med kraft fortsätter att utveckla verksamheten är avgörande mot bakgrund av de allt högre krav som ställs på poliser och åklagare när det gäller kompetens, skicklighet och effektivitet. Utöver detta är det från tid till annan nödvändigt att överväga om det finns behov av mera genomgripande reformer på området.

Det finns i dag poliser och åklagare som är specialiserade på att utreda vissa typer av kvalificerade och svårutredda brott, bl.a. misshandel eller sexuella övergrepp mot barn. Inom såväl polisen som åklagarväsendet finns det goda möjligheter till vidareutbildning när det gäller att utreda brott mot barn. Enligt Riksåklagarens allmänna råd om ledningen av förundersökning i brottmål, bör åklagare regelmässigt leda utredningar om brott som inbegriper våld som riktar sig mot närstående eller brott där barn kommer att höras.

Polisen och åklagarsväsendet vidtar också fortlöpande gemensamma åtgärder för att förkorta handläggningstiderna i brottsutredningar. Enligt en kompletterande verksamhetsplan från Riksåklagaren ska åklagarmyndigheterna förkorta handläggningstiderna väsentligt. Målsättningen är att åklagarnas genomsnittliga handläggningstid inte ska överstiga 30 dagar. Rikspolisstyrelsen bedömer att handläggningstiderna förkortas betydligt med det nya systemstödet i utredningsprocessen – Durtvå.

Att vissa poliser och åklagare har specialistkompetens när det gäller brott mot barn är av största vikt för att nå en hög kvalitet i brottsutredningar. Jag vill dock framhålla att det är angeläget att alla poliser har en tillräcklig kompetensnivå för att kunna fatta ändamålsenliga beslut för att säkerställa en effektiv och rättssäker ärendehandläggning i alla typer av ärenden. Detta gör sig gällande inte minst i de situationer där det kan antas att misshandel eller sexuella övergrepp har begåtts mot barn. Vål genomförda förstahandsåtgärder i ett ärende är av väsentlig betydelse för den fortsatta handläggningen. Likaså är det angeläget att det i inledningsskedet finns möjlighet att snabbt överlämna ärendet till polisutredare med specialistkompetens eller till åklagare.

I grundutbildningen för alla poliser och åklagare ingår därför moment som syftar till att öka deras kunskap om våld i familjer, barns och ungdomars behov och utveckling samt brottsoffer.

Kommittén mot barnmisshandel har nyligen i delbetänkandet *Barnmisshandel – polisens och åklagarnas handläggningstider och arbetsmetoder* (SOU 2000:42) redovisat uppdraget vad gäller utredningar och handläggningstider hos polis och åklagare och lämnat förslag till förändringar inom detta område. Betänkandet har nyligen remissbehandlats och ärendet bereds inom Justitiedepartementet.

Anf. 33 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret på min fråga. Tyvärr blev jag besviken över okänsligheten inför problemet och vad statsrådet och regeringen kan göra för att förbättra situationen.

Det växande problemet med barnmisshandel har uppmärksamrats. BRIS, Barnens rätt i samhället, slår larm om att mörkertalet är mycket stort. Enligt de senaste redovisningarna handlar ca 10 % av de samtal BRIS får in från barn just om barnmisshandel. Anmälningsskyldigheten bör öka ytterligare om vi ska få en riktig bild av storleken på problemet. Då krävs att rättssamhället kan leva upp till de kvalitetskrav på utredningarna som vi har rätt att ställa.

Vi kommer då till dagens frågeställning: Hur ska vi förbättra utredningsförutsättningarna vid brott mot barn? I dag är förutsättningarna undermåliga. Vet justitieministern att nästan två tredjedelar av de anmälningar om barnmisshandel som gjordes 1996/97 inte gick vidare till åtal på grund av att brott inte gick att styrka, trots att gärningsmannen var känd? Anmärkningsvärt, uttryckte sig BRÅ, när dessa fakta redovisades. Man kan bara undra hur dessa 1 300–1 400 barn känner sig efteråt, när det inte har funnits någon god förutsättning för behandling av deras ärende i rättsväsendet. Vad det beror på står klart. Det är mycket svårt att utreda brott mot barn. Det är mycket svårt att genomföra förhör.

De som i dag utreder brott mot barn är duktiga, trots de dåliga förutsättningarna. I dag finns varken mänskliga eller tekniska förutsättningar

rent generellt. De tekniska förutsättningarna är dock det mindre problemet. Det stora problemet är att det finns alldeles för få polisutredare som har kompetens att förhöra barn. Det är alldeles för få åklagare som har kompetens att leda en förundersökning vid brott mot barn.

Låt mig ge ett exempel eller två. I Västra Götaland har i dag 8 polisutredare av minst 24 formell kompetens att förhöra barn. Polisen i Lund har två personer att tillgå med kunskap och kompetens att förhöra barn. En av dessa polisutredare hade vid ingången av oktober månad i år handlagt 17 ärenden med barn 7–17 år som utsatts för sexuella övergrepp eller misshandel. Det är inte en rimlig arbetssituation. Dessutom tillkommer att utredningar om brott mot barn inte har speciellt hög status.

Justitieministern nämnde i sitt svar Utredningen om barnmisshandel och dess delbetänkande. Där finns ett stort antal förslag på hur utredningsförutsättningarna ska kunna förbättras. Har ministern några kommentarer kring förslagen? Förslagen har varit ute på remiss och Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen och alla inblandade har haft synpunkter. Det skulle vara intressant att höra vad justitieministern tycker om dessa förslag.

Anf. 34 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill först tillbakavisa påståendet att det skulle vara okänslighet hos mig eller regeringen i de här frågorna. Däremot är det mycket svåra ärenden.

Det faktum att det fortfarande finns ett stort mörkertal är inte samma sak som att det inte skulle ha varit en ökad anmälningsbenägenhet. Men jag är fullt medveten om att det finns ett mörkertal och att det naturligtvis är ett svårt problem. Det är nästan alltid ett mörkertal när det gäller brott inom familjen och när det är brott i hemmet. Det är ett problem som man måste se särskilt på och vidta särskilda åtgärder mot.

Bl.a. gäller det att få särskilt kvalificerade poliser. Det är inte riktigt så illa som görs gällande här. Mellan åren 1997 och 2000 har sammanlagt 108 poliser fått kvalificerad vidareutbildning i frågor som gäller barnutredningar – 108 poliser.

Rikspolisstyrelsen planerar en särskild utbildning som ska genomföras år 2001. Den ska rikta sig till poliser i arbetsledande ställning med särskilt ansvar för utredningar om familjevald.

Rikspolisstyrelsen samarbetar också nära med Kommittén mot barnmisshandel och ingår i den grupp av myndigheter som Barnombudsmanen har knutit till sig i syfte att optimera förutsättningarna att implementera FN:s barnkonvention.

För att ytterligare förbättra polisens förutsättningar och förmåga i verksamhetsfrågor som rör barn samt för att ta fram underlag för en nationell analys har Rikspolisstyrelsen uppdragit åt en polis vid Rikskriminalpolisen att genomföra en genomlysning av bl.a. följande frågor: ärendefrekvens, ingripandeverksamhetens uppdrag och kompetens, utredningsarbetets organisation och genomförande, förhörsmetoder, handledning, samverkan med åklagare och andra rättsvårdande myndigheter, samverkan med andra myndigheter, kompetensutveckling och personalförsörjning samt arbetsmiljöfrågor.

Detta uppdrag ska redovisas till Rikspolisstyrelsen senast den 31 december 2000.

Prot. 2000/01:34
27 november

*Svar på
interpellationer*

Det pågår alltså ett utredningsarbete, och jag håller just på att sätta mig in i en av dessa utredningar. Men jag kan inte ge svar på riktigt allt som kommer att bli min slutliga ståndpunkt vad gäller den utredningen. Men jag kommer inom kort att återkomma i den frågan. Det arbetet pågår just nu.

Anf. 35 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Tack för den redovisningen, justitieministern.

Sammanfattningsvis skulle man kunna tolka det som justitieministern säger som att det inte bara är tid att överväga om man ska genomföra några genomgripande reformer på området våldsbrott mot barn, utan det är tid att genomföra detta. Samverkan och olika insatser som måste göras måste också ledas.

Rättssamhället måste uppvärdera arbetet med den här typen av brott. Regeringen kan och ska, anser jag, ta ytterligare krafttag och ange färdriktningen i det här arbetet. Eftersom regeringen och justitieministern vid ett flertal tillfällen har sagt, och jag tror att man menar det, att man prioriterar brott mot kvinnor och barn, i första hand våldsbrott, måste vi också leva upp till detta i rättssamhället.

Justitieministern nämnde Rikspolisstyrelsen. I det remissvar som Rikspolisstyrelsen lämnade på utredningen om misshandel säger man att de flesta polismyndigheter i nuläget inte har det antal poliser med särskild kompetens för att handlägga barnärenden som verksamheten kräver. Önskemål om ytterligare resurser för utbildning av barnutredare finns på alla polismyndigheter.

I detta sammanhang är det också viktigt att understryka behovet av att även chefspersonal får tillräcklig utbildning och information för att kunna göra de kompetenta bedömningar som görs.

Remissvaret lämnades i september i år. Med detta vid handen säger Rikspolisstyrelsen också att man för att kunna genomföra allt det man vill och har ambitioner till måste få mer resurser.

En statushöjning av utredare som har hand om brott mot barn skulle vara till stort gagn. I dag är problemet inte bara att man har få brottsutredare som handhar detta, det är också en stor omsättning. Väldigt många utredare är sjukskrivna på grund av stress, därför att de har en så tung arbetsbelastning.

Det här måste man göra någonting åt. Varför kan man inte införa en specialisering vad gäller utredning om brott mot barn, som man har gjort när det gäller ekonomiska brott eller IT-brottsligheten? Där har man ju inrättat särskilda tjänster för att uppvärdera statusen. På liknande sätt skulle man kunna göra när det gäller brott mot barn, som är ett väldigt svårt och tungt arbete. En höjd status på brottsutredningar om våld mot barn skulle faktiskt också ge de polisutredare som i dag har det tunga arbetet att jobba med barnen och deras familjer ett erkännande för det arbete de gör. I dag finns inte några specialisttjänster av den typ man har inom IT-brottsligheten eller den ekonomiska brottsligheten. Inte heller på åklagarsidan finns detta.

Det skulle vara intressant att få en kommentar kring detta.

Fru talman! Jag vet att det i och för sig finns skillnader inom polisen vad gäller brottsutredningar. Vissa är mer eftertraktade än andra, och det finns en viss prestige.

Men jag tror att det stora problemet för dem som arbetar med brott mot barn är de speciella förutsättningar som gäller, bl.a. att barnen själva uppträder i rättegångar. Det är betydligt svårare att arbeta med barn, att förhöra barn, att arbeta med hela problematiken kring dessa brott. Det är inte minst oerhört påfrestande för de poliser som behöver arbeta med dessa saker. Det är svårt att distansera sig från den här sortens övergrepp, till skillnad mot om man kanske arbetar med ekonomisk brottslighet eller IT-brottslighet. Jag tror inte att det är riktigt så enkelt som att det bara är en fråga om status.

Att satsa särskilt gäller inte bara brott mot barn. Jag tycker att man också ska se det i ett något större sammanhang. Allra viktigast tycker jag kanske att det är att korta handläggningstiden generellt. Det gäller inte minst brott mot barn.

Det finns nu ett par projekt i Sverige, i Jönköping och i Handen, som jag har besökt, där man väsentligt har kunnat korta handläggningstiderna. Där är de betydligt kortare än den tid som föreslås i utredningen. Skulle man kunna få den här ordningen på fler ställen i Sverige, inte minst när det gäller brott mot barn, och en särskild satsning på s.k. förstahandsåtgärder, tror jag att man kunde komma väldigt långt.

Vad gäller resurser till polisen görs nu som bekant den största satsningen någonsin inom rättsväsendet på polisen. Men det står också angivet i budgetpropositionen att man ska överväga om det behövs ytterligare medel. Men det är alltså den största satsningen någonsin.

Slutligen vill jag ta upp vad som sker inom åklagarväsendet. Det är precis som inom polisen en hög prioritet inom dessa områden. Under de senaste två åren har Riksåklagaren vidtagit omfattande åtgärder för att öka antalet åklagare med specialistkompetens. Under 1999 anställde Riksåklagaren 60 nya specialiståklagare. De är i dag 200 av totalt 685. Dessa åklagare ska arbeta med allvarlig och komplicerad brottslighet.

De enskilda åklagarnas inriktning på specialområdena bestäms utifrån lokala behov av kompetens inom olika områden. Och den nya högre utbildningen för specialiståklagare innehåller ett särskilt avsnitt om sexuella övergrepp mot barn. Den tidigare utbildningen omfattade en vecka, vilken 72 åklagare deltog i under 1999. Utbildningens längd kommer att utökas till två veckor. Frågor om barnmisshandel ingår i den förlängda utbildningen.

Riksåklagarens PM 1999:01 *Förundersökning vid sexuella övergrepp mot barn* kommer att kompletteras med riktlinjer för utredning av misshandel mot barn där närstående kan misstänkas för brottet. Riksåklagaren beslutade i juli 2000 om en kompletterande verksamhetsplan för åklagarorganisationen. Enligt planen ska åklagarmyndigheterna under år 2000 förkorta genomströmningstiderna väsentligt. En målsättning ska vara att den genomsnittliga genomströmningstiden från att det inkommer förundersökningsprotokoll till beslut i åtalsfrågan inte ska överstiga 30 dagar. Dessutom ska åklagarmyndigheten eftersträva en ökning av andelen brottsmisstankar som avgörs inom 15 dagar.

Det pågår alltså ett omfattande arbete även inom åklagarväsendet, som naturligtvis kommer att få stor betydelse vad gäller denna typ av brott.

Anf. 37 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Det här är ett jättesvårt problem för rättssamhället att ta hand om. Det pågår, som justitieministern uttryckte det, ett arbete. Men det behövs mera för att vi ska kunna nå till en bra nivå. Vi startar från en bottennivå. Därför hävdar jag återigen att man måste genomföra – inte överväga – genomgripande reformer på området.

Detta gäller t.ex. förhörsmetodik. Den förhörsmetodik som används i dag är inte särskilt bra. Det finns tillämpad forskning ute i andra länder.

Det fanns ett stort uppslag i Svensk Polis nr 8 om ett par utredare som hade sänts över till USA för att ta till sig av en del av de rön som används därborta. De hade inte en aning om dem i Sverige. Det var första gången man över huvud taget gjorde så.

En uppvärdering av barnutredare ger en kompetens för andra förhör, med t.ex. psykiskt funktionshindrade, som också är svåra att förhöra, personer i kris, som är jättesvåra att få kontakt med. Sammantaget är det oerhört viktigt att ta tag i detta.

Jag har inte nämnt domstolarna och deras handhavande tidigare. Men det kan vi återvända till i en annan diskussion.

Justitieministern nämnde att det är högre värderat att syssla med IT-brottslighet och ekonomisk brottslighet, och det är lättare men lägre värderat att syssla med utredningar som gäller barn. Det är en skrämmande syn att justitieministern inte har en tanke att uppvärdera, så att de som jobbar med människor är högre värderade än de som sysslar med pengar och datamaskiner.

Anf. 38 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! För att det inte ska bli något missförstånd ska jag tala om vad jag känner till inom polisen. Det är ibland även för poliser mer lockande att arbeta med stora utredningar som pågår under lång tid – det blir mera prestige och status – än med enskilda barnärenden och misshandelsärenden mot kvinnor och män och enklare brott. Det är en fråga om prestige inom polisen.

Självklart ska vi på alla sätt försöka att motverka detta. Självklart ska det inte ha högre status att arbeta med IT-brottslighet och ekonomisk brottslighet än med brott som rör våld mot barn, kvinnor och män och över huvud taget enklare brott. Jag har naturligtvis ingen annan syn. Jag vill bara medge att det finns i viss utsträckning en sådan syn inom polisen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 39 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Gunnel Wallin har frågat mig vilka åtgärder som jag är beredd att vidta för att öka antalet poliser i yttre tjänst och för att säkerställa närpolisreformen. Gunnel Wallin har också frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att klargöra vilka uppgifter som åligger polisen respektive bevakningsföretagen.

Sverige behöver fler poliser, och det ska det också bli. Genom den nya polisutbildningen i Umeå och en ökad intagning vid Polishögskolan i Sörentorp beräknas antalet poliser öka med 600 personer fram till år 2003. Rikspolisstyrelsen kommer inom kort att besluta om vilken ort som är mest lämplig för en tredje polishögskola. Polishögskolan bedriver utbildning i brottsutredning för civilanställda, och en specialutbildning har skapats för f.d. officerare. Polisen förstärks också genom särskild utbildning av civilanställd personal och att civila specialister anställs.

Närpolisreformen ska fullföljas och vidareutvecklas.

Det är avgörande för hela polisväsendet att närpolisområdena får de resurser och den kompetens som behövs för att närpolisen verkligen ska bli basen i polisverksamheten. Det kräver insatser för kompetensutveckling och personaltillskott. De resurser som nu tillförs polisen gör det möjligt att åter öka antalet poliser så att svårigheter som beror på personalbrist på sikt kan undanröjas.

Vilka uppgifter och befogenheter bevakningsföretag har är redan i dag klart angivet i lagstiftningen. En väktare har samma befogenheter att ingripa vid brott som vem som helst av oss. Det innebär att en väktare kan gripa den som är misstänkt för att ha begått ett brott på vilket fängelse kan följa om den misstänkte påträffas på bar gärning eller flyende fot. Den gripne ska sedan skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

Så länge väktare och vaktbolag används för bevakningsuppdrag och håller sig inom de rättsliga ramar som gäller för deras verksamhet är de en viktig resurs och inte ett problem. Väktarna kan förebygga brott genom sin blotta närvaro, och de kan hjälpa polisen att klara upp brott genom sina iakttagelser.

Det är uppenbart att vi inte ska använda våra högutbildade poliser till den typ av uppdrag som väktarna har. Jag kan inte tänka mig att Gunnel Wallin menar att välutbildade poliser ska utföra rena bevakningsuppdrag åt privata företag, som att t.ex. rondera i deras lokaler.

Bevakningsbranschen har haft en stark tillväxt i hela västvärlden de senaste åren. Även i Sverige har användningen av ordningsvakter och väktare ökat. Det finns därför anledning att göra en genomgripande och framtidsinriktad översyn av ordningsvakter och väktare. En sådan översyn har också inletts inom Justitiedepartementet.

När det gäller väktarna kommer översynen bl.a. att omfatta frågan om vilka krav som ska ställas på en väktare och vilken utbildning som ska krävas för väktaryrket.

Anf. 40 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag vill först tacka justitieministern för svaret. Rättstryggheten är en demokratifråga oberoende av om man bor i en storstad

*Svar på
interpellationer*

eller på landsbygden eller om man är enskild medborgare eller företagare.

Polissituationen är faktiskt mycket bekymmersam i hela landet. Medelåldern är hög, särskilt i de norra delarna av Sverige.

Vi är överens om att det behövs fler poliser. Ökningen med 600 poliser till år 2003 som nämns i svaret räcker inte med tanke på hur situationen ser ut. Av de knappt 16 000 poliser som finns för närvarande är faktiskt 8 400, mer än hälften, 45–65 år. 600 poliser är över 60 år. Ytterligare en siffra: 3 000 är 55–60 år. Detta har vi noga penetrerat i uppföljningsgruppen i justitieutskottet.

Det tar tid innan poliserna blir klara. Utbildningen är 2 ½ år. Visst blir det ett tillskott med 140 poliser år 2001, men det tar tid innan vi kommer i kapp.

Jag vill lyfta upp en annan del, nämligen arbetsmiljön. Arbetskyddsstyrelsen i Örebro uppmärksammade i dagarna att antalet sjukskrivningar har ökat kraftigt. Det är en hård belastning, och det är tufft. Det är ständiga prioriteringar – vad ska göras först? Detta stressar. Många tar med sig arbetet hem och har svårt att sova.

Det är särskilt de som är ute på fältet som drabbas. Det är natt- och ensamarbete, och man vet inte vad som väntar när man öppnar en lägenhetsdörr.

Det är otroligt viktigt att beakta arbetsmiljön och att verkligen värna de poliser som finns så att de inte måste sjukskriva sig.

Det är bra med en tredje polishögskola, det har alla välkomnat, liksom de andra satsningar som görs – civila brottsutredare, officerare som blir poliser osv. Men det kostar, och det ska tas ur den kaka som nu är satt i budgeten. Det nämns en summa på 0,4 miljoner kronor per utbildningsplats, och det naggar hårt på satsningarna.

Sedan till frågan att de resurser som tillförs polisen ska göra det möjligt att öka antalet poliser. Det står så i svaret. Situationen ute på polisdistrikten är den att de flesta går back och får så att säga leva på kredit. Hur ska de kunna anställa flera?

Jag vill också lyfta fram närpolisverksamheten. Det ska fullföljas och vidareutvecklas, sägs det i svaret. Men i verkligheten är det en avveckling. Det är alltför många närpoliser som rycks bort från närpolisarbetet till utryckningstjänst. De som blir kvar blir alltmer stressade och vet knappt var de ska börja prioritera.

Jag är orolig över närpolisverksamheten. Jag har varit ute och besökt många ställen. Därför vet jag hur det ser ut i verkligheten.

Anf. 41 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Först vill jag återigen säga att regeringen nu gör den största satsningen någonsin på rättsväsendet, och det gäller inte minst den satsning som görs inom polisen. Men jag vill också säga att det uttryckligen står angivet i budgetpropositionen att man ska följa upp detta och se om ytterligare medel behöver tillföras.

Vad gäller utbildningen och pensionsavgångarna är just en av fördelarna med att den nya polishögskolan ska ligga i Umeå att poliser på ett naturligt sätt får möjlighet att stanna kvar i orten, kan skaffa familj under utbildningstid och därigenom får en naturlig förankring i de nordligaste delarna av vårt land. Det kommer också innan årsskiftet att beslutas om

ytterligare en polishögskola. Den kommer att ligga i södra Sverige. Därigenom får man en naturligt decentraliserad form av polishögskolor.

Antalet kommer alltså att stiga, men det är inte bara antalet som man får titta på, för då kommer kanske kvaliteten att sjunka. Så får inte ske. Det är alltså viktigt med den ökning som sker av antalet civila där man sätter in ekonomer, personer med särskild IT-kunskap och andra personer som ytterligare kan tillföra polisväsendet kompetens.

Vad sedan gäller arbetsmiljön bör de problem som finns rent naturligt minska när antalet poliser ökar. Då blir också arbetsmiljön och arbetssituationen bättre för poliser.

Vad slutligen gäller näpo fick den den olyckliga starten att den skulle utvecklas samtidigt som stora nedskärningar skulle göras inte bara inom polisen utan inom samtliga myndigheter och samhällsområden. Men näpo har överlevt, den ska överleva och utvecklas. Däremot är det inte säkert att näpo ska vara på precis samma sätt som det var tänkt från början. Det kan vara skillnad på närpolis i centrala Stockholm och i Nynäshamn t.ex. Man ska naturligtvis utveckla även närpolisen. Men så fort det talas om en förändring säger man att det är ett avvecklande. Självklart ska även närpolisen utvecklas. Det är man fullt medveten om inom polisen, och det pågår ett mycket bra och omfattande arbete för att analysera närpolisen.

Närpolisen ska finnas kvar och utvecklas. Polisen ska finnas där brott begås. Polisen ska finnas där människor behöver polisen.

Anf. 42 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag vill säga till justitieministern att det som justitieministern säger låter bra. När, om, nu och på olika sätt utifrån olika förutsättningar – det kan jag ställa upp på, men det får inte bara bli papperstigar, utan det måste hända någonting ute i verkligheten. Och i verkligheten ser det mycket oroande ut.

Jag skulle vilja lyfta fram en tredje fråga jag har, och det är vaktbolagen kontra poliserna. Att antalet vaktbolag ökar och antalet poliser minskar är bara rena fakta.

Det är bra att vaktbolagen finns och att man kan samarbeta. Jag är helt överens med justitieministern om att poliserna ska göra det de är bra på, och sedan ska man överlåta annat för att klara av den här bekymmersamma situationen.

Det sägs i svaret att väktarna ska överlämna den gripne till polisen så skyndsamt som möjligt. Men det ställer faktiskt till ett bekymmer när polissituationen ser ut som den gör.

Jag besökte Övertorneå för ett tag sedan. Där berättade företagarna, som var mycket bekymrade över den ökade brottsligheten, att de ringde till polisen i Luleå och berättade att de hade en person fast som hade gjort något brottsligt. Då säger polisen i Luleå att de tyvärr inte har någon bil att skicka. Det är 15–20 mil mellan Övertorneå och Luleå. Vad gör man under tiden?

Jag kan ta ett annat exempel från helgen. I Västerås city inträffade en incident. Affärsinnehavaren låste in boven och anropade polis. Han ringde 112. Det tog tio minuter i centrala Västerås innan polisen kom. Med tanke på de anställdas säkerhet var man tvungen att släppa ut brotts-

Prot. 2000/01:34
27 november

Svar på
interpellationer

lingen. Det är alltså inte så enkelt att skyndsamt överlämna den gripne när situationen ser ut som den gör.

När det gäller vakternas befogenheter välkomnar jag förslagen. Det tycker jag är väldigt positivt. Man behöver reda ut begreppen, man behöver ha en översyn över vem som ska göra vad. Det tycker jag är väldigt hövligt, inte minst med tanke på vad som har florerat i medierna.

Det är inte bara privata företag som hjälps av vaktbolagen utan även många av de offentliga institutionerna. Vi kan ta dessa, centrala sjukhus, skolor och annat. Det finns ett stort behov, men även ett stort behov av att klargöra de olika rollerna. Jag ser samverkan mellan polis och vaktbolag som något väldigt positivt, särskilt i den polissituation som vi befinner oss i.

Det finns både auktoriserade och icke auktoriserade väktare. De har helt olika befogenheter. Det som är mycket diskuterat i medierna är det här med krogvakter. Det är krogarna själva som har anställt dem, och oftast tillhör de inte något vaktbolag.

Anf. 43 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Självklart är det inte fråga om att det bara blir en papperstiger. Redan nu finns det mycket bra diskussion med polisen om vad som kan göras. Man kan ibland få intrycket att man från polisens sida bara kräver fler och fler resurser, men det gör man inte inom polisen. Tvärtom finns det mycket bra konstruktiva förslag. Det pågår flera försöksverksamheter runtom i landet för att få ännu bättre och ännu mer lämpad polis till vårt samhälle.

Jag vet att det förekommer projekt i Halland. Det finns projekt i Stockholm där man t.ex. särskilt satsar på de viktiga förstahandsåtgärderna. Man försöker anpassa sig till teknikens möjligheter för att få en ännu bättre polis. Det pågår på flera olika plan arbete för att ytterligare förbättra polisen redan nu, men självklart kommer det att kunna bli ännu bättre med de ökade resurserna.

Vad sedan gäller frågan om att polisen inte kommer vill jag säga att det tyvärr nog alltid kommer att vara så att brott inte begås i en viss ordning. Ibland blir det faktiskt så att brott begås samtidigt. Jag känner förstås inte till dessa fall, men man kommer alltid att kunna hitta något enstaka exempel på att polisen inte kan komma hur mycket resurser vi än tillför polisen. Men frihetsberövande prioriteras särskilt.

Det är intressant att Övertorneå nämns. Där är det inte bara frågan om en resursbrist, utan där är det brist på poliser. Det är därför jag återigen vill säga att det förhoppningsvis kommer att kunna bli en klar förbättring i och med Polishögskolan i Umeå.

Däremot kommer man aldrig någonsin att kunna jämföra utryckningstider eftersom det handlar om områden där polisen måste åka 15–20 mil och om storstadsområden där polisen åker kortare sträckor, vilket jag också diskuterade med polisen när jag var i Norrland.

Vad gäller frågan om ordningsvakter och väktare vill jag återigen säga att dessa är ett komplement till polisen – ingenting annat – och att de fyller en viktig funktion i det arbete som de gör.

Anf. 44 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag anser att vi är överens om att väktarna fyller en viktig funktion och att de måste finnas. Det gäller att klargöra arbetsuppgifterna även för allmänheten, som är sagt i svaret.

Vi har olika långa avstånd. Norrland är inte likt Stockholm, osv., men medborgarna måste ändå ha rätt att känna trygghet. Jag har på många platser jag har besökt upplevt att medborgarna är mycket oroliga och ifrågasätter rättstryggheten. De kriminella har också stor kunskap om var det finns bemanning – på vilka enheter inom polisen – och när.

Även om Skåne kanske inte uppfattas som glesbygd kan jag säga att jag har varit på många ställen där det har hänt otroligt mycket. Folk säger att de får ta lagen i egna händer om det inte blir bättre med polisresurserna, och det tycker jag är mycket oroande.

Poliserna ska se till att vara i tjänst när behoven är som störst – det är på gång.

Jag tycker att det är jättebra att man har tillsatt ekonomer och IT-personer som kan ta över den delen av arbetet och låta poliserna göra det de är bra på. Men medborgarna betalar skattepengar för att få en statlig rättstrygghet. Då ska de inte behöva ta ytterligare pengar för att själva köpa sig ytterligare trygghet. Det är i dag många som har medel som får ta till dessa och köpa trygghet därför att de känner sig otrygga när polisresurserna inte räcker till.

Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill först säga att det bedrivs arbete på departementet vad gäller glesbygdens särskilda förutsättningar, och det kommer att ges förslag till åtgärder för att ordna detta ännu bättre.

Vad sedan gäller polisens arbete vill jag säga att det är viktigt att fler poliser kan frigöras genom att ansvarsfördelningen mellan polisen och andra myndigheter görs tydligare. Kommunen bör t.ex. kunna ta ett större ansvar för en del av de servicefunktioner som polisen har i dag.

Arbete pågår inom polisen för att se över möjligheterna att renodla polisarbetet. Polismyndigheten i Stockholm har lämnat ett värdefullt bidrag genom sin ROPA-rapport. ROPA står för ”renodla polisarbetet”. Rikspolisstyrelsen håller för närvarande på att titta på de förslag som lämnas i ROPA-rapporten.

Jag delar helt uppfattningen att poliser ska vara i tjänst när brott begås. De förutsättningarna har blivit bättre genom det arbetstidsavtal som nu finns. Poliser kan arbeta mera under de tider då brott begås. Det är företrädesvis fredag- och lördagnätter. Även den saken har blivit bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2000/01:119 om *trafficking*

Anf. 46 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har, såsom jag uppfattar hennes interpellation, frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster ska få avsedd verkan, för att kvinnor

som kommer till Sverige genom s.k. *trafficking* ska ges stöd under vittnesförhöret och för att bereda frågan om att kriminalisera också den part som säljer sexuella tjänster.

Med människohandel, eller s.k. *trafficking in human beings* eller *persons*, brukar man i regel avse olika förfaranden där inslag av otillbörliga påtryckningar i form av våld, hot, vilseledande etc. förekommer och som syftar till någon form av efterföljande exploatering, ofta sexuell, av offren. Åtgärder mot människohandel tar alltså sikte på utbudet av människor för exploatering.

Lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster, däremot, riktar in sig på efterfrågan på människor att exploatera. Prostitution är enligt regeringens mening i sig – vare sig den är föranledd av människohandel eller inte – en form av exploatering av människor och ett allvarligt samhällsproblem.

Lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster trädde i kraft den 1 januari 1999. Brottsförebyggande rådet har kartlagt tillämpningen av lagen under dess första år. Som rådet har konstaterat är det för tidigt att uttala sig om lagens funktionsduglighet. I Socialstyrelsens kartläggning av kännedom om prostitutionen 1998–1999 framkommer att det inte har skett några genomgripande förändringar i prostitutionen efter lagens ikraftträdande. Sammanfattningsvis kommer både positiva och negativa erfarenheter av lagen till uttryck i intervjuerna med nyckelpersoner inom bl.a. polis och socialtjänst. Flertalet ställer sig dock positiva till lagen. Den ses bl.a. som en viktig markering.

Glädjande är att vi har vissa indikationer på att Sverige inte längre anses som ett attraktivt destinationsland för handeln med kvinnor, bl.a. på grund av den nya lagen och polisens övervakning. Det är dock för tidigt att säga något om utvecklingen än; den måste studeras på längre sikt.

Genom den nya lagen markerades samhällets inställning i frågan om prostitution. Samtidigt betonades att en kriminalisering inte kan utgöra annat än ett komplement i arbetet med att minska prostitutionen och att förbudet inte på något vis kan ersätta de sociala insatserna. Skälen för kriminaliseringen var till stor del dess normbildande och preventiva effekter. Om en ny lagstiftning har haft sådana effekter kan ofta inte bedömas förrän efter ganska lång tid. Det är ännu alldeles för tidigt att uttala sig i den frågan. Men vi kommer naturligtvis att följa utvecklingen. I första hand får vi dock nu avvakta de förslag som 1998 års parlamentariska sexualbrottskommitté snart ska presentera.

När det sedan gäller frågan om stöd till kvinnor som kommit hit som offer för handeln med kvinnor har Ulla-Britt Hagström pekat på problemet att kvinnorna ofta sänds hem direkt till sitt hemland och att de därmed inte ges möjlighet att stanna kvar och vittna. I och för sig kan polisen eller Migrationsverket redan med dagens lagstiftning avvakta med att verkställa en avvisning eller utvisning. Inom Utrikesdepartementet bereds emellertid nu ett förslag om att i en parlamentarisk utredning se över bl.a. denna fråga. Regeringen avser att besluta om utredningsdirektiv innan årsskiftet.

Bilden av sexköpet som en frivillig transaktion mellan två jämställda parter är till övervägande del felaktig. När lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster infördes gjorde såväl regeringen som riksdagen bedöm-

ningen att det inte är rimligt att kriminalisera den som, åtminstone i flertalet fall, är den svagare parten som utnyttjas av andra. Lagen markerar nu samhällets avståndstagande från prostitutionen utan att samtidigt minska de prostituerades möjligheter att söka stöd och hjälp från samhällets sida.

Den som säljer en sexuell tjänst kan också vara ett offer för människohandeln. Enligt min uppfattning är det viktigt att ge kvinnor som kommit hit som offer för människohandel stöd och hjälp. Vi måste komma ihåg och sprida kunskapen om att offren för människohandel har utsatts för hänsynslös brottslighet och att de bör behandlas därefter. En kriminalisering av den part som säljer sexuella tjänster skulle enligt min uppfattning vara oförenlig med denna utgångspunkt.

Jag avser alltså inte att vidta några åtgärder för att kriminalisera den part som typiskt sett blir exploaterad i könshandeln.

Anf. 47 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt och hälsa justitieminister Thomas Bodström välkommen, eftersom det är första gången vi debatterar. Och jag vill tacka för svaret på interpellationen som ju handlar om två delar, dels prostitutionslagstiftningen i sig, dels de kvinnor som ofta luras till Sverige i form av *trafficking*.

Jag vill klart deklarerat att detta är en interpellation i all ödmjukhet och att jag på intet sätt är fördömande mot någon. Det finns heller inga moraliska aspekter, att jag skulle se ned på någon som hamnar i prostitution.

Jag vill börja med de kvinnor som kommer till Sverige genom s.k. *trafficking*. I och med vårt kvinnoförbunds demokratikonferenser i Estland och Litauen har jag förstått att välutbildade kvinnor som har svårt att få arbete bibringas visionen att Sverige ger chansen till ett bra arbete. De reser hit i tron att de ska arbeta i ett ordinarie arbete och hamnar i stället i porrverksamhet och prostitution. Jag har själv fått ett brev från en kvinna från Lettland som började ana oråd när hon fick en enkel biljett till Stockholm och som avböjde att resa. Under lång tid förföljdes hon sedan av någon som terroriserade hennes familj i hemlandet. Vi anmälde detta till polisen, men det var inte möjligt att lösa.

Det är en skam för ett välbärgat land som Sverige att det går att köpa flickor för sexuell exploatering här. Det är också orimligt att flickorna och kvinnorna direkt ska avvisas till sitt hemland innan de har fått chansen att vittna mot hallicken. Om de mot all förmodan ges chansen att vittna avvisas de hem utan stöd. Prostitutionscentrum i Stockholm reagerar mot att det t.o.m. var oklart vem som skulle ge en estnisk kvinna, som skulle vittna mot en hallick, skydd och betala vistelsen i väntan på en rättegång. Så fort kvinnan hade vittnat färdigt utvisades hon av polisen. Hennes hallick hittade henne och hotade henne. I dag är hon prostituerad.

Det är positivt att justitieministern ger svaret att en parlamentarisk utredning ska kunna se över frågan om hjälp och stöd för dessa kvinnor. De behöver få stanna i landet och komma i gång på arbetsmarknaden här. Kriminaliseringen måste också kunna omfatta alla steg, från vilseledandet till att man för en person över landgränsen och säljer henne vidare, alltså koppleribestämelsen.

Prot. 2000/01:34

27 november

Svar på
interpellationer

Fru talman! Lika lite som jag tror att den som säljer en sexuell tjänst i grunden gör det frivilligt tror jag att sexlagstiftningen kan lyckas utan att det här blir förbjudet för båda parter. Personligen tror jag att den som säljer sex blir svagare och svagare och mer beroende. Därför måste detta brytas tidigt. Filmen *Shocking Truth* talar sitt tydliga språk när det gäller att ingen blir lycklig av att sälja sex. Kvinnan blir mer och mer förnedrad. Jag tror att det skulle kunna vara en lättnad för många att få veta att det nu är definitivt slut.

Givetvis kan samhället sätta in allt stöd genom arbetsmarknadsåtgärder och socialt stöd. I princip handlar prostitutionen om behov av pengar. De kvinnor som jag har talat med bekräftar detta. Det handlar om såväl mycket unga kvinnor som kvinnor i min ålder som ser prostitution som den enda utvägen, när ingen hjälp har varit möjlig att få hos sociala myndigheter. Det finns också studenter som vill dryga ut sin ekonomi. I själva verket vill de inte sälja sin kropp, men det bara blir så. Fortfarande går t.ex. runt hundra kvinnor på Malmskillnadsgatan. Män som har beställt taxikörning reser sakta förbi och ser sig omkring efter ett byte.

Jag vill ställa en fråga till justitieministern: Vilka undersökningar har gjorts om hur de grupper som säljer sex – jag sätter ett likhetstecken mellan det och att de blir exploaterade – har förändrats under de senaste åren?

Anf. 48 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag kan instämma i stora delar av det som Ulla-Britt Hagström har tagit upp. Det här är ett väldigt stort problem.

Jag tycker att det uttalande som justitieminister Bodström gjorde om att vi har indikationer på att Sverige inte anses som ett attraktivt destinationsland för handeln med kvinnor är ganska oroande. Å andra sidan säger han att det är för tidigt att uttala sig. Men bara den här inriktningen, att det kanske inte är ett sådant stort problem längre, gör mig väldigt oroad.

Det här är ett stort problem, och många kvinnor har fastnat i det här träsket. Det kom kvinnor i går, och de kommer i dag och i morgon, över vår landgräns med falska förespeglningar, och de hamnar i något fruktansvärt.

När det gäller åtgärderna tycker jag att det är lite konstigt. Det skulle vara intressant att höra justitieministerns synpunkt på det här med att man ska tillsätta ännu en parlamentarisk utredning. Har inte Sexualbrottskommittén det här som uppdrag i sin utredning? Skulle man inte kunna göra ett tilläggsdirektiv? Har man inte redan tittat på de här frågorna? För mig syns det ganska självklart att utlänningslagen borde kunna förändras i tillämpliga delar, så att de här kvinnorna gavs möjlighet att stanna åtminstone över rättegången och att uppbära vårt skydd under den tiden, men de ska också ha en möjlighet att både få skydd och få stanna i Sverige.

Vad händer när vi bara skickar hem dem? Oftast tar de här kvinnornas kontaktnät, maffialiknande organisationer som finns i hemlandet, hand om kvinnorna när de kommer tillbaka, och till det kommer den skam som de då har med sig från sina upplevelser.

Det är "skämmigt", som vi skulle säga hemma i Göteborg, att vi gör på detta sätt mot de här kvinnorna, som är så utsatta. Jag tycker inte att

det borde vara så stora problem att ändra det här, eftersom det än så länge, tack och lov, är en ganska marginell grupp.

En annan del som jag tycker är väldigt angelägen och konstig gäller straffsatserna, att straffsatserna för människosmuggling som det här gäller är såpass låga jämfört med t.ex. straffsatserna för narkotikasmuggling. Det handlar om dagsböter som ligger på ungefär samma nivå som om man bär kniv i Sverige. Vilken människosyn är det uttryck för, och vad avser justitieministern att göra när det gäller straffsatserna för de här brotten?

En annan del gäller ju internationellt samarbete kring de här frågorna. Om man ska komma till rätta med problemet måste man ju samarbeta över gränserna. Det måste man göra för att få bort problemet så att kvinnor kan komma till Sverige utan att bli prostituerade. Välutbildade kvinnor ska kunna komma till Sverige och arbeta utan falska förespeglningar.

Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill först komma till frågan om vittnesskydd. Man har alltså redan i dag en möjlighet att få stanna under den tid då man ska vittna i Sverige. Det här finns inte i alla länder i Europa. Därför är det just nu en mycket aktuell fråga inom EU-samarbetet. Den diskussionen förs både i Sverige och inom EU. Och Rikspolisstyrelsen fick i november förra året i uppdrag att i samverkan med Riksåklagaren, Domstolsverket, Kriminalvårdsstyrelsen och Brottsoffermyndigheten utarbeta ett förslag till ett nationellt handlingsprogram för skydd av vittnen, målsägande och andra bevispersoner. Förslaget ska redovisas senast den 30 november, dvs. på torsdag, så vi får hålla oss lite till innan vi kan se vad man har kommit fram till.

Men jag är helt av den uppfattningen att man ska ha möjlighet att vara kvar i Sverige under den tid då man ska vittna. Däremot ska det inte i sig – det är möjligt att jag missförstod det här – innebära någon möjlighet till uppehållstillstånd i Sverige därför att då är vi inne på en mycket farlig utveckling.

När det gäller de kvinnor som finns på Malmskillnadsgatan tror jag att vi kan vara överens om att ytterst få är där av ”frivillighet”. Det är fråga om antingen utländska kvinnor som har kommit dit – det är kanske den enda möjligheten till försörjning – eller svenska kvinnor som många gånger är narkotikaberoende och av den anledningen är tvungna att prostituera sig. Jag tror inte att någon av dessa kvinnor skulle avhålla sig bara för en kriminaliserings skull. De här kvinnorna behöver stöd, inte straff.

Det talades om huruvida detta har ökat eller minskat. Nu är det så att det *har* minskat, framför allt av den anledningen att tio hallickar befinner sig i fängelse. Att det går ned ska dock inte uppfattas som att detta inte är något allvarligt brott eller att man inte ser allvarligt på det. Men har det gått ned något ska det också redovisas. Vi är inte betjänta av felaktig information.

När det slutligen gäller straff kommer Sexualbrottsutredningen att vara klar den 1 februari, och där tittar man bl.a. på att eventuellt införa ett nytt s.k. *trafficking*-brott. Men redan nu är det ganska ordentliga straff på de brott det kan vara fråga om när det gäller *trafficking*. Olaga tvång ger fängelse i högst sex år. Människorov ger lägst fyra och högst tio år eller

Prot. 2000/01:34
27 november

Svar på
interpellationer

livstid, vilket alltså är högre än narkotikabrott. Olaga frihetsberövande ger ett till tio år. Försättande i nödläge ger ett till tio år. Grovt koppleri ger två till sex år.

Det brott jag kanske tycker är mest intressant att titta närmare på är grovt koppleri, som alltså har en maxgräns på sex år.

Jag ber att få återkomma vad gäller det internationella i nästa inlägg.

Anf. 50 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tycker ändå att Sexualbrottskommittén bör ha i tilläggsdirektiv att diskutera detta med att kriminalisera båda parter och att tydligt föra fram argumenten för och emot. Jag tycker också att Arbetsmarknadsverket bör ha projekt för prostituerade kvinnor så att de får en annan chans.

Jag var natten mellan fredagen och lördagen ute med Norrmalmspolisen. Jag samtalade med olika personer – prostituerade, heroinmissbrukare m.fl. Jag besökte också två pornografiska bordeller med striptease. Säg gärna att jag är gammaldags och konservativ, men jag mådde illa. Unga, vackra flickor, med livet framför sig, dansade sexeggande danser inför hungriga män. Plötsligt tog en ung kvinna med sig en äldre man in bakom draperier där man kunde köpa massage. På den ena bordellen visades en grovt pornografisk film på video, samtidigt som mannen bjöds på champagne och massage av den nästintill nakna unga kvinnan.

Och detta ska vara tillåtet i ett välfärdsland som vårt!

Vi säger oss vara världens mest jämställda land. Vi kan vara stolta över att vi har kommit långt, och det har vi också på sexualbrottslagstiftningens område. Men denna kvinnoförnedring har fått mig att må illa hela helgen.

Jag frågade en av kvinnorna hur länge man stannar i ett sådant jobb. Antingen lämnar man det efter en månad för att man inte står ut, eller så stannar man kvar länge, blev svaret. Detta kan mycket väl vara inkörsporten till prostitution. Vilka undersökningar, ministern, finns att tillgå om vad som händer med flickorna som arbetar på bordeller längre fram i tiden?

Jag har framför mig direktiven till Sexualbrottskommittén, den parlamentariska kommitté som ska göra en översyn av bestämmelserna om sexualbrott. Här finns som väl är ett direktiv om att utvidga koppleri-bestämmelsen och se om de skadliga effekterna av s.k. sexklubbar kan undvikas genom lagstiftning eller på annat sätt.

Fru talman! För att nu gå tillbaka till *trafficking* talar den officiella uppgift som finns tillgänglig om 500 000 kvinnor som årligen prostituerar sig i västvärlden. För Sveriges del handlar det om 600. Två tredjedelar av dessa kommer från forna Östeuropa.

Saraprojektet för asylsökande kvinnor som varit utsatta för institutionaliserat sexuellt våld har avslutats. Projektet, som har omfattat 14 kvinnor från fyra olika världsdelar, har letts av en läkare och två psykoterapeuter. Av slutrapporten framgår att hotet om utvisning varit ett allvarligt hinder för en framgångsrik behandling av kvinnornas psykiska skador.

I ett brev till statsrådet Maj-Inger Klingvall skriver Peter Nobel att det inte ska behövas en särskild internationell överenskommelse för att

konstatera att institutionaliserad våldtäkt är en allvarlig kränkning av mänskliga rättigheter som berättigar offren till skydd och stöd.

Jag vill därför fråga justitieministern hur konventionen om tortyr, som förbjuder återsändande till land där den asylsökande kan komma att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling, efterlevs när det gäller *trafficking*-offren. De sexuella upplevelser som dessa kvinnor utsätts för är ju också en form av tortyr och en mycket stark förnedring.

Anf. 51 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag blev alldeles tagen av Ulla-Britt Hagströms inlägg.

Det är jättebra, justitieministern, med det här uppdraget till RPS, Riksåklagaren m.fl. som ska redovisas den 30 november. Det tycker jag är ytterligare ett argument för att man redan nu kan ändra i lagar och tillämpningar, t.ex. i utlänningslagen, och inte behöver tröska det igenom en parlamentarisk utredning. Det skulle vara intressant att få en kommentar till det.

Justitieministern nämnde Malmskillnadsgatan. Men det är inte där prostitutionen är i dag. Den är ju förbjuden, så den sker i lägenheter och på skumraskställen där det inte är så lätt att kontrollera. Det är en effekt av den lagändring som har gjorts. Vi har inte längre någon koll på hur pass omfattande detta är. Vi vet inte om det är 600 i Sverige eller om det är 1 200.

Det är jättebra att antalet hallickar har minskat på grund av att tio siter i fängelse. Det är nog ett stort antal till som skulle vara där om vi effektiviserade åtgärderna mot detta brott.

Jag tycker att det viktiga är just att kvinnorna kan få skydd. De ska dels skyddas under rättegången, dels också ha möjlighet att söka skydd permanent här i Sverige. I sitt hemland har de varken skydd från familj eller från samhället, men de har ett stort hot över sig. Det ska bli väldigt intressant att höra justitieministern tala om det internationella samarbete som pågår.

Anf. 52 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Först vill jag säga att det finns möjligheter att få vara kvar i Sverige under den tid som man vittnar. Däremot är frågan om huruvida man ska få ett permanent uppehållstillstånd inte min fråga att besvara. Jag kan bara kort säga att man nog ändå måste vara lite försiktig med den sortens åtgärder, som nästan kan bli ett incitament att komma hit och prostituera sig. Jag tror att det är en väldigt svår fråga, men det är alltså statsrådet Klingvalls bord.

Jag vill inte säga att Ulla-Britt Hagström är gammaldags och konservativ. Jag, som anser att jag inte heller är det, tycker också att det är förskräckligt med dessa porrklubbar. Jag har inte varit på någon, men däremot har jag fått väl redovisat vad som förekommer. Man talar ofta om kvinnosynen. Jag skulle vilja säga att den största skadan nog är den manssyn som många kvinnor som arbetar på dessa klubbar får.

Därmed vill jag dock inte säga att det skulle bli en förbättring för dessa kvinnor med en kriminalisering av denna typ av verksamhet.

Vad sedan gäller frågan om det internationella arbete som måste bedrivas i fråga om s.k. *trafficking* är det först när vi gör på det sättet som vi kan komma åt att hjälpa dessa kvinnor och barn från länder utanför EU.

Prot. 2000/01:34
27 november

Svar på
interpellationer

Det är ju inte bara fråga om att vi i Sverige ska göra så att dessa kvinnor och barn inte kommer till Sverige. Det hjälper ju inte dem. Det vi kan göra är att se till att dessa kvinnor och barn inte ska behöva ägna sig åt den här sortens verksamhet. Därför är detta en fråga som nu diskuteras mycket inom EU och en fråga som vi särskilt kommer att prioritera under vårt ordförandeskap. Inom EU väntar vi just nu intressanta förslag från kommissionen. Frågan har diskuterats mycket i det s.k. Östersjösamarbetet. Det har arbetats fram en FN-konvention där det finns ett särskilt tillägg om detta. Europol och Eurojust kommer också att kunna hjälpa till i frågan om *trafficking*, för detta är ett internationellt problem.

Vi kan välja två vägar. Antingen ser vi det bara för oss och säger att nu har vi gjort detta, eller så samarbetar vi.

Det här är om något gränsöverskridande brottslighet, där vi behöver ett internationellt samarbete om vi vill hjälpa de här kvinnorna och barnen. Då måste vi just se det på ett internationellt sätt, med internationellt arbete och med ett samarbete vad gäller lagstiftningen.

Anf. 53 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Först vill jag tacka Cecilia Magnusson för stödet i debatten. Sedan vill jag också tacka justitieministern för de insatser Sverige gör internationellt för att lyfta den här frågan på flera sätt.

Det är två olika lagstiftningar som vi har diskuterat. Det är dels åtgärder mot människohandel, som tar sikte på utbud av människor för exploatering, dels lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster, som riktar in sig på efterfrågan på människor att exploatera.

Trafficking får inte bli den nya migrationsfeminiseringen, där kvinnor och barn blir varor på en omfattande marknad. Jag håller inte med justitieministern om att någon frivilligt skulle prostituera sig för att få komma till Sverige. Då borde justitieministern ta tillbaka vad han sade i svaret: "Bilderna av sexköpet som en frivillig transaktion mellan två jämställda parter är till övervägande del felaktiga." Jag tycker att det gäller i det här förhållandet också.

Jag håller givetvis med om att den lag vi har i dag markerar samhällets avståndstagande mot prostitutionen, men jag är tveksam till att vi i vårt samhälle har ökat de prostituerades möjligheter att söka stöd från samhällets sida. När vi får uppgifter från boende som känner osäkerhet i områden där prostitutionstrafiken förekommer och från tjejer som är oroad över att bli förföljda har vi inte lyckats. Det finns ändå hundra kvar på Malmskillnadsgatan plus allt det dolda.

Jag vill sluta med att säga att justitieministern inte har någon lätt uppgift att kämpa mot samhällsutvecklingen, för det är mycket glorifieringen av de här frågorna, med minderåriga, soliga framställningar i porrbranschen, i skyltfönster osv., som leder till att det blir en oöverskådlig kedja. Vi måste alltså, herr minister, tidigt tillsammans beivra också den marknadsföring som leder till att utbudet av människor för exploatering och efterfrågan på människor att exploatera ökar. Därvidlag har *trafficking* och prostitution beröringsytor.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Prot. 2000/01:34
27 november

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:42 Förslag till rådets beslut om inrättandet av ett europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område *KOM (2000) 592* till lagutskottet

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Försvarsutskottets betänkande
2000/01:FöU1 Totalförsvarsbudgeten för år 2001

Kulturutskottets betänkande
2000/01:KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 24 november

2000/01:145 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Nikotinersättningspreparat

2000/01:146 av *Gudrun Lindvall* (mp) till socialminister Lars Engqvist
Ozonhållet och förebyggande hälsovård

2000/01:147 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till näringsminister Björn Rosengren

Samhalls regionala ansvar

2000/01:148 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Ungdomars hälsa och idrotten i skolan

2000/01:149 av *Birgitta Sellén* (c) till statsrådet Britta Lejon
Ungdomars möjligheter i demokratiska verksamheter

2000/01:150 av *Rigmor Stenmark* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Polisen i Uppsala län

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 december.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 november

2000/01:214 av *Jonas Ringqvist* (v) till miljöminister Kjell Larsson
EIB och miljön

2000/01:226 av *Runar Patriksson* (fp) till försvarsminister Björn von
Sydow
Översvämningarna i Arvika

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 5 december.

16 § Kammaren åtskildes kl. 13.02.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 9 § anf. 33 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
3 § Meddelande om frågestund.....	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
5 § Svar på interpellation 2000/01:108 om uppehållstillstånd	5
Anf. 1 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	5
Anf. 2 GÖRAN LINDBLAD (m).....	6
Anf. 3 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	7
Anf. 4 GÖRAN LINDBLAD (m).....	8
Anf. 5 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	9
Anf. 6 GÖRAN LINDBLAD (m).....	10
Anf. 7 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	10
6 § Svar på interpellationerna 2000/01:79 och 96 om EU:s immigrationsregler	11
Anf. 8 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	11
Anf. 9 JOHAN PEHRSON (fp).....	13
Anf. 10 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	14
Anf. 11 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	15
Anf. 12 JOHAN PEHRSON (fp).....	16
Anf. 13 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	17
Anf. 14 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	18
Anf. 15 JOHAN PEHRSON (fp).....	19
Anf. 16 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	19
Anf. 17 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	20
7 § Svar på interpellation 2000/01:43 om byggforskningens framtid	20
Anf. 18 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	20
Anf. 19 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	21
Anf. 20 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	22
Anf. 21 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	23
Anf. 22 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	24
Anf. 23 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	25
Anf. 24 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	26
8 § Svar på interpellation 2000/01:115 om översvämningsdrabbade områden	26
Anf. 25 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	26
Anf. 26 MARIE ENGSTRÖM (v)	28
Anf. 27 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	29
Anf. 28 MARIE ENGSTRÖM (v)	29
Anf. 29 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	30
Anf. 30 MARIE ENGSTRÖM (v)	32
Anf. 31 Miljöminister KJELL LARSSON (s).....	32
9 § Svar på interpellation 2000/01:93 om polisen och brottsligheten mot barn	33
Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	33

Anf. 33	CECILIA MAGNUSSON (m)	34
Anf. 34	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	35
Anf. 35	CECILIA MAGNUSSON (m)	36
Anf. 36	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	37
Anf. 37	CECILIA MAGNUSSON (m)	38
Anf. 38	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	38
10 §	Svar på interpellation 2000/01:94 om polisverksamheten	39
Anf. 39	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	39
Anf. 40	GUNNEL WALLIN (c)	39
Anf. 41	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	40
Anf. 42	GUNNEL WALLIN (c)	41
Anf. 43	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	42
Anf. 44	GUNNEL WALLIN (c)	43
Anf. 45	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	43
11 §	Svar på interpellation 2000/01:119 om trafficking	43
Anf. 46	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	43
Anf. 47	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	45
Anf. 48	CECILIA MAGNUSSON (m)	46
Anf. 49	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	47
Anf. 50	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	48
Anf. 51	CECILIA MAGNUSSON (m)	49
Anf. 52	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	49
Anf. 53	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	50
12 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	51
13 §	Bordläggning	51
14 §	Anmälan om interpellationer	51
15 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	52
16 §	Kammaren åtskildes kl. 13.02.	52

